

GLAS GORENJSKE

Važna vloga političnih organizacij v komunah

TUDI SZDL MORA SODELOVATI PRI SESTAVLJANJU STATUTOV KOMUN — TERITORIALNI OBSEG KRAJEVNIH SVETOV — INICIATIVNI ODBORI PO KOMUNAH

OBICAJ JE, da organizacije in društva ob zaključku leta in v prvih dveh mesecih novega leta polagajo obračun svojega dela, analizirajo uspehe in neuspehe ter si za tekoče leto pripravijo okvirni načrt dela. Letošnji občni zbori SZDL in ZKS imajo za razliko od preteklih občnih zborov prav poseben značaj. Poleg rednega in običajnega dnevnega reda je na sporedu tudi posebna točka o združitvi političnih organizacij po komunah. Razen teh občnih zborov pa so bili v nekaterih sedežih bodočih komun tudi sestanki predstavnikov občinskih in vaških odborov SZDL.

Združitev organizacij Socialistične zveze je narekovala nujna potreba, ker bo prav SZDL morala opraviti ogromno dela pri snovanju bodočih komun. Široko torišče dela se bo odprlo zlasti sedaj, ko bodo organizirani iniciativni odbori za ustanovitev posameznih komun. Ti odbori pa bodo morali sestaviti statute za svoje komunne. Tako sta v pretresu že statute okraja Kranj in mesta Kranj.

Politične organizacije, prvenstveno pa Socialistična zveza, bodo morale tem pripravljanim odborom nuditi vso pomoč pri njihovem delu in zlasti s pametnimi in dobrimi nasveti pomagati pri ustanavljanju krajevnih svetov. Najprej bo potrebno rešiti teritorialni obseg bodočih krajevnih svetov in najti pravo vsebino dela letih. Nič manj važno pa bo obravnavanje kadrovskih vprašanj v teh svetih. Naloga Socialistične zveze je, da bo znala s predurkom reševati in odpravljati vse lokalistične težnje, ki se bodo v nekaterih občinah verjetno pojavile. Prav tako bo SZDL morala skrbeti za pravilne odnose med mestom in vasjo in se boriti za to, da se

bo oblast v bodočih komunah res čimbolj približala neposrednim proizvajalcem in prebivalcem sploh.

Brez dvoma bo to delo terjalo od Socialistične zveze velikih naporov, vendar menimo, da je prav tu prilika, da člani političnih organizacij pokažejo, kaj lahko store in koliko zmorejo. Dejstvo je, da bo življenje v komunah pač takšno, kakršnega si bodo ljudje sami ostvarili.

Pojem in vsebina komunne sta našim ljudem široko po Gorenjski že dobro znana. Vendar je še vedno nekaj takih, ki mislijo, da komunne pomenijo nekaj povsem novega ali pa obratno, da gre pri formiranju komun le za reorganizacijo oblasti. Tudi tem ljudem je treba pojasniti, zakaj gre pri ustanavljanju komun in člani Socialistične zveze bodo tudi pri tem morali zaorati ledino in jim tolmačiti naš družbeno gospodarski razvoj, ki narekuje formiranje komun.

Prav gotovo prispevki članov Socialistične zveze ob razpravi o družbenem planu ne bodo smeli biti najmanjši. SZDL bo morala mobilizirati svoje članstvo, da bo v teh razpravah sodelovalo na svojih sestankih in na zborih volivcev. Tu je mesto, kjer naj člani SZDL povedo svoje mnenje in s pametnimi predlogi skušajo čimveč doprinesti, da bodo ti plani realni in med letom tudi ostvarjeni.

Na nekaterih občnih zborih in sestankih političnih organizacij sicer o teh politično-gospodarskih vprašanjih niso razpravljali, mislimo pa, da še ni pravi nič zamujenega. Za delo lahko primemo ob vsakem času in politični delavci bodo prav lahko zamujeno nadoknadili.

Intervju s tovarišem Miranom Košmeljem, članom predsedstva Pripravljalnega odbora za formiranje komun na Gorenjskem

Statuti bodo uzakonili položaj komun

Po vsej Gorenjski se bodo v tem mesecu ustanovili pripravljalni odbori za ustanovitev posameznih komun. Najvažnejša naloga teh odborov bo, da čimprej pripravijo osnutek statuta svoje komunne. Naš sodelavec Vid Štepihar je obiskal predsednika OLO Kranj in člana predsedstva Pripravljalnega odbora za formiranje komun na Gorenjskem tovariša Mirana Košmelja in mu zastavil v zvezi s statuti komun nekaj vprašanj.

Vprašanje: Kakšen pomen imajo statuti komun?

Odgovor: Statuti komun in okraja so pravzaprav nekako nadomestilo zakona o ljudskih odborih. Zaradi postopnega organiziranja komun je bilo treba najti obliko, ki bi uzakonila položaj novo nastajajočih komun. Bistvena funkcija komunne bo socialno-ekonomska, medtem ko bodo okraju pridržane v glavnem le politične funkcije in usmerjanje ter vzklajevanje odnosov med razvitimi in manj razvitimi komunami. Ker pa dosedanja zakonodaja, tako zvezne kot republiške, tretira okraj za tisti organ, ki ureja in opravlja posle, predvidene zdej komunni, je treba uzakoniti te nove odnose v komunainih skupnostih.

Statuti bodo dobili zakonsko moč tako, da jih bo potrdila republiška Ljudska skupščina. Predvidena je tudi posebna resolucija zvezne Ljudske skupščine, ki bo pooblastila republiške ljudske skupščine, da lahko potrjujejo statute komun, da pa morajo imeti v tistih primerih, ki zahtevajo spremembe zveznih predpisov, predhodno soglasje zveznih organov.

Ko bo proces ustanavljanja komun v vsej Jugoslaviji zaključen, bodo nedvomno najvišji predstavniki organov federacije in republik izdelali nov zakon o ljudskih odborih in izvedli tudi vse ostale spremembe volivcev tem odbornikom odvzeti mandat, ker je popolnoma brez smisla, da v odboru vedrijo ljudje, ki jih nobeno delo ne zanima, in so odborniki samo zato, ker so bili pač izvoljeni!

v naši zakonodaji, pri čemer jim bodo statuti komun nudili bogat in konkreten material.

Vprašanje: Ali so teritorialna vprašanja bodočih komun na Gorenjskem razčiščena?

Odgovor: Delo na teritorialnih vprašanjih je takorekoč zaklju-

čeno. Gre le za manjše korekture meje v poljanski komunni, kar pa bo v dobrem tednu rešeno. Še vedno pa je ostalo odprto vprašanje dosedanje občine Ziri, ki nikakor ne pristane na vključitev v enotno komunno v Poljanski dolini, čeprav so se ostale tri občine (Poljane, Gorenja vas in Sovodenci) vendarle odločile za skupno komunno s sedežem v Gorenji vasi. Znano je, da je Pripravljalni odbor vztrajal na združitvi vse doline, ker je smatral, da bi bila ta v danih pogojih najboljša rešitev, ki bi močno okrepila site socializma v Poljanski dolini in pospešila njen gospodarski razvoj.

Osebo mislim, da bo Zirovec zaradi njihovega nepopustljivega stališča, treba pač pustiti samostojno komunno, ki bi obsegala dosedanja občino, ker so izgledi za priključitev k Idri-

ji ali Logatcu tudi za Zirovec neustrezni in skoraj nesprejemljivi. Bodočnost pa bo pokazala, kako bo ta komunna uspevala.

Vprašanje: Kako je z izdelavo statutov za posamezne komunne?

Odgovor: Dokončno sta doslej izdelana osnutka statutov za kranjsko občino in bodoči okraj, ki bosta nekakšen temelj pri nadaljnjem delu in sestavljanju statutov za preostale komunne. Delo je bilo dokaj težavno, saj nismo imeli nikakega »recepta« in smo opravili pravzaprav pionirsko delo za vse okraje v LR Sloveniji. Naš pripravljalni odbor se je lotil dela z vso resnostjo in vnemo. Odboru so bili v pomoč tudi nekateri strokovnjaki iz republiških zakonodajnih organov. Prav te dni vzklajujemo izdelana osnutka statutov s komisijo pri republiškem Izvršnem svetu, da bi tako prišli do soglasnega stališča napram zveznim organom, katerim bodo ti osnutki v najkrajšem času predloženi.

Pripravljalni odbor je sklenil, da bo izdelana statuta natisnil in razposlal po vsej Gorenjski; tako bodo v občinah na osnovi teh dveh osnutkov statutov razpravljali o stanju svoje komunne in imeli pri teh razpravah tudi v rokah že konkretni material. Na ta način bomo najlaže prišli do statutov za vsako komunno.

Preteklo sredo smo na sestanku s predsedniki občinskih LO z vse Gorenjske sklenili, da se

bodo do 20. t. m. ustanovili pripravljalni odbori za vsako predvideno komunno. Ti odbori bodo do 5. februarja izdelali osnutke statutov vsak za svojo komunno. Prav tako je bilo sklenjeno na tem sestanku, da bodo na področju vse Gorenjske od 5. do 15. februarja zbori volivcev. Na teh zborih bodo volivci lahko že konkretno razpravljali o doslej še nejasnih vprašanjih, o obliki in organizaciji komunne in njenih funkcijah. Pri dokončni izdelevi statutov pa bodo morali pripravljalni odbori upoštevati vsa pozitivna mnenja volivcev, zlasti tista, ki neposredno zanimajo posamezne vasi in državljanje.

Glede na to, da Jugoslavija predstavlja zaključen življenjski prostor in da je treba državljanom in gospodarskim organizacijam na vsem tem področju zagotoviti enak praven položaj, je razumljivo, da bo po razpravah v zveznem merilu lahko prišlo še do kakšnih sprememb stališč, izraženih v našem statutu. Te spremembe pa ne bodo bistvene, vplivale na koncept komunne, ki se je v dosedanjih razpravah že doobora razčiščila. Zato te spremembe — v kolikor bi sploh do njih prišlo — ne bodo bistvene in ne bodo povzročale posebnih težav. Da se izrazim konkretno: spremembe bi lahko nastale v glavnem le pri določanju nekaterih pristojnosti, ki naj bi morda za določen čas ostale okraju in pa morda pri (Nadaljevanje na 2. str.)

Z obiska maršala Tita v Burmi Iskreno soglasje

Sreda, 12. januarja.

Včeraj dopoldne je bila na čast visokemu gostu prirejena v Meimiu vojaška parada mlade burmanske vojske, ki se je poslavlila v velikih bojih s kuomintangskimi agresorji in drugimi kontrarevolucionarnimi bandami, ki še vedno ogrožajo mirno burmansko prebivalstvo. Burmanska armada sicer še ni popolnoma zgrajena, niti še ni dovolj sodobno opremljena. Toda njeni temelji so trdni. Na pa-

radi so sodelovali izbrani oddelki iz raznih brigad in divizij. Nastopali so tudi oddelki gorskega topništva, opremljeni z jugoslovanskimi 76 mm gorskiimi topovi, ki jih je Burma dobila od naše vojne industrije.

Popoldne se je predsednik Tito z avtomobilom vrnil v Mandalej in se skupaj s predsednikom U Nujem in ministroma U Ba Svejem in U Čo Njenom vkrcal na ladjo »Mindon«. Na ladji so pričeli z razgovori o vprašanju ohranitve miru in enakopravnega sodelovanja med narodi. Pričakujejo, da bosta predsednik Tito in U Nu o teh razgovorih dala te dni skupni izjavi.

Ko je danes ladja »Mindon« priplula po Iravadiju do mesta Njaunga, je maršal Tito na svečanem sprejemu, ki mu ga je pripravilo ljudstvo, med drugim dejal: »V Burmo smo prišli zato, ker smo hoteli izmenjati mnenja z bumanskimi voditelji, da bi v bodoče lahko skupno nastopali in bili močnejši činitelji pri ohranitvi miru v svetu.«

Te usebine

POVSOD GOVORE

Nagrajevanje po delovnem učinku je najbolj pravično

SMRT V GORAH

Uprizoritvi za mladino: Trnjulčica na Jesenicah in Kralj Briljantin in pastir Peter v Kranju

ZABAVNA STRAN

Naša podlistka:

TITANIC KRIK IZ NOČI

V Dražgošah so se poklonili spominu padlih junakov

Prebivalci občine Železniki so slovesno zaključili praznovanje občinskega praznika - Slovesnosti v Dražgošah

Ves teden so bile v Železnikih prireditve, koncerti, nastopi itd., s katerimi so občani Železnikov praznovali svoj prvi občinski praznik. Preteklo nedeljo pa se je praznovanje zaključilo s slovesnostjo v Dražgošah, kjer se je velika množica ljudi poklonila spominu junakov, ki so pred trinajstimi leti darovali svoja življenja v zgodovinski dražgoški bitki, ki je važen mejnik v razvoju NOB v Sloveniji.

Iz male vasice Rudno je le dobre pol ure do Dražgoš. Pot nam je hitro minila, saj smo v pomenku o bitki, o Dražgošah in o junaštvu posameznih borcev, ki so bili tedaj na položaju, mimogrede pozabili, da se vzpenjamo v hrib. Težko smo čakali prvega pogleda na obnovljene Dražgoše, vendar nam je izredno gosta megla zastrla pogled.

Vaš je bila odeta v praznično, zastave in zelenje je krasilo nove stavbe, ki so zrasle na ruševinah požganih domov. Dražgošani so se pripravili, da dostojno počastijo svoje rojake, ki so padli, in da slovesno

praznujejo svoj občinski praznik.

Ob desetih dopoldne je major Prezelj sprejel vojaške patrulje, ki so prišle iz Škofje Loke, Kroke in iz Zalega loga. Za njim je spregovoril udeleženec dražgoške bitke, prvoborec Ivan Bertonec - Johan, ki je v svojem govoru orisal potek legendarne bitke in besnenje nacistov, ki so požgali vas, prebivalce pa pometali v ogenj. S kulturnim sporedom, v katerem so sodelovali godba na pihala, pevci in recitatorji, je bila zaključena slovesnost pri spominu padlih in udeleženci so nato odšli v povorki na pokopališče na grobove borcev in vaščanov, ki so tamkaj pokopani. Po žalostinkah, ki jih je zaigrala selška godba na pihala, je spregovoril domačin — kapetan Kavčič, po govoru pa so na grobove položili vence.

Slovesnosti v Dražgošah se je udeležilo tudi nekaj preživelih borcev januarске bitke med njimi Ivan Bertonec in Milan Zakej. Med gosti pa so bili predsednik OLO Kranj Miran Košmelj, poslanec Tone Peter-

nelj, predsednik LOMO Kranj Vinko Hafner itd.

Ko pišemo te vrstice o slovesnostih v Dražgošah ne moremo mimo ugotovitve, da grobovi padlih borcev in pobitih vaščanov vendarle niso taki, kot bi morali biti. Opravičilo za to sicer imamo, ker smo najprej morali postaviti streho ljudem, ki so strahote vojne preživeli po taboriščih ali kjerkoli drugje. Zdej pa je menda čas, da lahko poskrbimo tudi za dostojno počivališče tistih, ki so žrtvovali največ — svoje življenje.

Spomin na dražgoško bitko ne sme ostati lokaliziran samo na občinski praznik, kajti borbe v tem kraju pred trinajstimi leti imajo svoj pomen za vso Slovenijo in imajo pravico, da najdejo mesto v zgodovini narodnoosvobodilne borbe jugoslovanskih narodov.

Zrtve pa, ki so to zgodovino pisale s svojo krvjo pa zaslužijo, da jim postavimo dostojen zadnji dom. Za to niso odgovorni samo domačini in občani Železnikov, temveč vsa naša javnost.

Kako so gospodarili v Loki

Lanskoletna imobiliz. sredstev je prizadela tudi Ljudski odbor mestne občine v Škofji Loki, tako da bo njihov letošnji proračun beležil 30 milijonov primanjkljaja, ki ga bodo skušali pokriti iz dohodkov letošnjega leta. Gospodarske investicije za preteklo leto niso bile popolnoma izvršene, vendar nam plan opravljenih investicij kaže, da je bilo delo v grobem le končano, ponekod pa celo preseženo. Seveda pa je LOMO pri svojem delu marsikdaj naletel na težave. Tako je n. pr. ves material za neko gradnjo dobavljen, pa jim je zmanjkalo sredstev ter so morali z gradnjo počakati, dokler niso dobili novih sredstev.

Vsekakor je bila v preteklem letu najvažnejša gradnja nove asfaltirane ceste s kolodvora v mesto. Tudi prizidek poslopja pri gimnaziji moramo šteti k važnim in nujnim investicijam, ker je bil na ta način v gimnaziji zagotovljen nemoten vauk. Vodovod je bil dolga leta pereče vprašanje, zato je LOMO nabavil vodovodne cevi in preskrbel napeljavo vodovoda. Zelo koristna pridobitev pa je novo zaprto kopalnišče v Zdravstvenem domu.

V poseben ponos pa je občanom Loke nov dom Zveze borcev, ki stoji ob vhodu v mesto. LOMO je za gradnjo prispeval kar tri milijone dinarjev in s tem pokazal dovolj zanimanja za delo in življenje organizacij v mestu. Prav tako je občina podprla gradnjo novega kulturnega doma v Retečah in oskrbela telefonsko napeljavo v vas Godešič. Za razširitev in izboljšanje javne razsvetljave pa so lani porabili 1,5 milijona dinarjev.

V preteklem letu je občinski odbor izdal izredno veliko denarja za načrte za gradnje v letu 1955 in pozneje. Velikokrat se je namreč zgodilo, da je ta ali ona gradnja prav zaradi nepopolnih načrtov morala po več mesece stati, dokler načrti niso bili do podrobnosti gotovi. V letošnjem letu nameravajo zgraditi novo cesto, ki bo vezala Trato z glavno cesto, prav tako so gotovi načrti za novo upravno poslopje LOMO, za osnovno šolo na Trati in za novi transformator, ki bo stal okoli 1 milijon dinarjev. Posebno pozornost pa bodo letos posvetili gradnji stanevanjskih blokov ter bodo pričeli z gradnjo četvorčkov.

V preteklem letu je bilo na področju občine izdanih 24 novih obrtnih dovoljenj za različne vrste obrti. V letu 1953 je bila v izredni krizi čevljarjska obrt, vendar je LOMO s pravočasnimi ukrepi stanje v preteklem letu izboljšal. Vsekakor pa je v obrti še vedno premalo vajencev in bo treba najti nek stimulans, da bodo v obrt pritegnili čimveč mladine. LOMO pa je pri obdavčitvi že upošteval vse tiste mojstrce, ki imajo v uku mladino. Letos bo večina obrtnikov in državnih obrtnih delavcev obdavčenih pavsalno.

Odborniki mestne občine so v preteklem letu še kar dobro sodelovali pri delu LOMO, zlasti je bilo živahno njihovo sodelovanje pri razpravah o družbenem planu in pri gospodarskih vprašanjih. Vendar je v odboru le nekaj ljudi, ki se svojih odborniških dolžnosti v preteklem letu niso zavedali ter niti na seje niso prihajali. Na vsak način bodo morali zbori

TEDEN DNI PO SVETU

DOKONČNI NAČRT ZA TRGOVINSKI SPORAZUM Z ITALIJO

Strokovnjaki ital. vlade so pričeli urejati dokončni načrt za trgovinski sporazum med Italijo in Jugoslavijo, ki naj bi ga sklenili v Rimu v drugi polovici januarja. Na posebni seji, ki so se je udeležili vsi italijanski ministri iz ustreznih resorov, so obravnavali osnutek za sporazum med obema državama.

UMIK FRANCOSKIH ČET

Predsednik libijske vlade Mustafa Halim je v Bengasiju izjavil, da je francoska vlada pristala na umik svojih čet iz libijskega Fezana.

IZREDEN SESTANEK ORGANIZACIJE AMERIŠKIH DRŽAV

Na pritožbo Kostarike proti Nikaragui je bil sklican poseben sestanek Organizacije ameriških držav. Kostarika se je pritožila, da Nikaragua pripravlja napad na njeno ozemlje in neodvisnost. Prav tako tudi pritožba, da je neka ameriška država poslala Nikaragui deset vojnih letal s posadko. Ne navaja pa, katera ameriška država je to storila. V Washingtonu trdijo, da so letala prispela iz Venezuele.

BARVNA TELEVIZIJA

V Moskvi so uspešno zaključili prve poskuse z barvno televizijo. Kmalu bodo namestili nekaj novih sprejemnikov za barvno televizijo. Istočasno pa bodo izdelali tudi pol milijona navadnih televizijskih sprejemnikov, kar je dvakrat več, kot preteklo leto.

VELIKA VREMENSKA KATASTROFA

Vzhodni del severne Grčije je ponovno doletela velika vremenska katastrofa. Zaradi preobilnega dežja sta prestopili bregove reki Evros in Strumon ter jezero Vistonis. Poleg dveh mest, Aleksandropolisa in Portolaga, je poplavljenih tudi več desetih vasi. Preko pet sto oseb je moralo zapustiti svoja bivališča. Dolež je bilo porušeni 50 hiš, okoli 100 pa poplavljenih.

Zadruga morajo skrbeti predvsem za razvoj kmetijstva

Kmetijske zadruge se pripravljajo na svoje letne občne zbrane. Nekdaj je bilo glavno vprašanje, s kakšnim dobičkom bo zadruga zaključila svoje poslovanje v preteklem letu, danes pa se združniki vprašujejo, koliko koristnih ukrepov in denarja so vložili za pospeševanje kmetijstva. Prav bi bilo, da bi upravni in nadzorni odbori kmetijskih zadrug pripravili obširen odgovor na vprašanje, koliko je njihova zadruga storila za kmetijstvo in kaj ima v načrtu za letošnje leto. Jasno je, da je potrebno zelo resno pregledati tudi finančno poslovanje zadrug, ker je to materialna osnova, s katero zadruga lahko skrbe za napredek kmetijstva na svojih območjih.

Velika odgovornost je na drugih takrat ko volijo upravne in nadzorne odbore. V kolikor je članstvo tudi čez leto požrtvovalno in zavedno sodelovalo v živinorejskem, poljedelskem, strojnem in sadjarskem odseku, potem bo zadruga prav gotovo dosegla tudi uspeh. Zadruga se bodo tudi v okviru bodočih komun utrdile kot organizator in strokovni svetovalec napredne kmetijske in gozdarske proizvodnje. Prizadevale si bodo, da bo naporno kmečko delo lažje in donosnejše.

ODBORI IN ODSEKI

bi morali biti tisti, ki zadrugo vodijo. To bodo združniki najboljše ocenili na letnih občnih zborih zadrug. Tam, kjer bodo načelniki odsekov lahko poročali o delu, je stanje dobro. Kjer pa bo zajel dejavnost zadruga v svojem poročilu samo predsednik, tajnik ali knjigovodja, tam verjetno ni vse v redu. Če hočemo ostati dosledni združniki, potem ne smemo dopustiti, da bi bila zadruga stvar enega človeka. Dobro bi bilo, da se izkoristijo kmetijski tečajni v zadrugah tudi za izdelavo načrtov za prihodnje leto. Živinorejci naj predvidijo, koliko živine bodo na novo sprejeli v rodovnik in pod mlečno kontrolo, kako bo s plemenjaki, oziroma umetnim osemenjenjem; analizirati morajo prašičjereje in kurjereje, poiskati dobre stike s čebelarji itd. Poljedelci naj določijo, koliko vzorcev zemlje bodo dali v ana-

lizo, koliko umetnih gnojil bodo naročili in v kakšnem razmerju, koliko ha zemlje bodo poapnili in koliko travnikov bodo izboljšali. Predvideti morajo tudi koliko bodo približno pridelali semena krompirja, trav, detelje lucerne, inkarnatke in drugih rastlin, strojni odsek naj določi, kateri stroji morajo v popravilo da bodo, ko bo treba, uporabni. Strojniki dobe pomoč pri referentu za mehanizacijo Okrajne zadruga zveze, kjer lahko izpopolnijo svoje znanje. Pregledati je tudi potrebno, katere stroje bi bilo treba še nabaviti in katere prodati. Sadjarji morajo kmetovalce obvestiti o novi uredbi, ki oprošča nove sadovnjake plačila davka za dobo 8 let. Pri gojitvi sadovnjakov nudi pomoč referent za sadjarstvo pri OZZ Kranj. V načrt sadjarjev morajo priti tudi točno določene vasi, kjer se bo postopoma izvedlo čiščenje in pomlajevanje drevoja ter zimska in poletna škropljenja sadnega drevoja.

Mnogo gospodarskih poslopij nima primernih gnojilšč, gnojnih jam in silosov. Okrajna zadruga zveza bo dala iz svoje hranilnice in posojilnice 8 milijonov dinarjev za posojila v te namene. Razen tega je zveza predlagala, naj bi OLO denarno podprl te gradnje tako, da bi dal cement 10 din ceneje. Predvidevajo, da bomo letos zgradili 300 do 400 novih gnojilšč in gnojnih jam. Vsaka zadruga naj bi torej zbrala najmanj 5 do 10 prošenj združnikov.

Hranilnica bo že v prihodnjem letu začela pospeševati kmetijstvo s svojimi sredstvi v obliki posojil. Koristi od hranilnice in posojilnice ne opazajo le združniki kranjskega okraja, ki so jo ustanovili prvi v Jugoslaviji, temveč tudi drugod v državi. Na zborih moramo pozvati združnike, naj svoje prihranke vlagajo v hranilne odseke kmetijskih zadrug, ker tako pomagajo razvijati kmetijstvo. V kolikor bodo zadruga razpolagale z večjimi denarnimi sredstvi, bo vodstvo zadruga hranilnice in posojilnice predlagalo, dajanje posojil tudi za popravilo hlevov, ki so ponekod v kaj žalostnem stanju.

GOZDARSTVO

je v mnogih zadrugah glavna dejavnost. V takih zadrugah so gozdarsko - lesni odseki že dlje časa na prvem mestu. V prihodnjih letih bodo zadruga opravile veliko delo pri načrtni obnovi in gojitvi gozdov. Zadruga bodo morale organizirati lesno operativno službo vzgojnih in varstvenih del za zasebni sektor v okviru zadruga organizacije. Verjetno bo potrebno za področje posameznih komun združevati gozdarske odseke pod enotno strokovno vodstvo. Tudi zadruga zveza bo navezala z Gozdno upravo in gozdarskimi strokovnjaki najzveje stike. Zdržnikom moramo vzbuditi zanimanje za delo pri obnovi gozdov.

Ze dalj časa slišimo upravičeno kritiko na račun premajhne skrbi za nadaljevalno šolanje kmečke mladine. OZZ Kranj je pozdravila iniciativo Glavne zadruga zveze, ki je ustanovila sekcijo za izobraževanje kmečke mladine. Za pordočja Gorenjske smo tudi ustanovili poseben odbor

KMEČKE MLADINE,

ki je sklenil pozvati vse zadruga, naj omogočijo ustanavljanje krožkov kmečke mladine. Prva akcija okrajnega odbora kmečke mladine je bila posvečena ravno šolstvu. S pomočjo kmetijskih strokovnjakov smo organizirali dvomesečni tečaj na kmetijski šoli v Poljčah. Udeležba na tečaju je navdve zadovoljiva, saj se je prijavilo 40 tečajnikov. Čez leto bo lahko kmečka mladina sodelovala s kmetijskimi strokovnjaki pri raznih delih. Organizirali bodo poučne izlete na kmetijska posestva, selekcijske postaje, veterinarske bolnice itd. Na ta način bomo okrepili mlad rod kmetijskih združnikov.

Zene zadruga zveze so pred kratkim zborovale v Ljubljani, kjer so tudi sprejele obsežen načrt v svoje delo.

Na letnih občnih zborih pogledimo resnici v obraz. Volimo tiste ljudi, ki ne bodo gledali le na lastne koristi - volimo ljudi brez predsodkov. Ceniti moramo in upoštevati razgledane kmetovalce. Zadruga naj vodijo pošteni, gospodarni ljudje, ki razumejo naš socialistični razvoj in so ga pripravljeno svojim delom v zadrugi tudi podpreti.

KZ naj kolikor se da utrdijo svoje gospodarske odseke. Prilagodio naj organizacijo in poslovanje novi uredbi o kmetijskih zadrugah. Dobro pripravljeno letni občni zbori kmetijskih zadrug naj ustvarijo pogoje za uspešno poslovanje in razvoj kmetijskega združništva v letošnjem letu.

Tone Hafner

Glas naših bralcev

Vino ali sadni sokovi?

Pred dnevi mi je ob neki priložnosti dejal nekdo po telefonu, menda je bil pri aparatu ravno upravnik hotela »Evropa«, zakaj mislo navedli v članku o borbi proti alkoholizmu (glej 2. št. našega lista), da lahko obiskovalec v »Evropi« vedno dobi tudi čašo sadnega soka.

Verjetno je malo tistih obiskovalcev, ki so doslej vedeli, da ima tudi »Evropa« na zalogi sadne sokove, ker to ni nikjer vidneje označeno!

Kar težko mi je bilo, ker sem pozabil v članku omeniti tudi ta gostinski obrat, pričujoči primer pa me je prepričal,

da bi bilo bolje, če »Evropa« sploh ne bi točila sadnih sokov! Zakaj?

Zadnjič sem bil v kavarni in naročil čašo sadnega soka s sifonom. Nemalo pa sem bil presenečen, ko sem dobil račun — 24 dinarjev! — od tega sem plačal 5 dinarjev za sifon in nič manj kot 19 dinarjev na sadni sok. Potemtakem stane liter sadnega soka, v omenjenem primeru borovničevega biserja, 190 dinarjev! (V trgovini pa stane liter tovrstnega soka 77 dinarjev.)

Res učinkovita borba proti alkoholizmu! Novinar

Na račun naših železnic

Ze dalj časa prihajajo na naše uredništvo pritožbe na račun razmer na naši »Državni železnici«. Ne bi trdili, da so vse upravičene, toda nekaj je vendar umestnih, kajti »kjer je dim je tudi ogenj« — pravi pregovor, zato objavljamo:

ZAKAJ ZAMUDE?

Zadnje čase ima vlak proti Ratečam z odhodom z Jesenic ob 14.25 uri skoraj redno do 30 minut zamude. Ker se vozijo s tem vlakom v glavnem delavci Železarnice Jesenice v razne kraje zgornjesavske doline, jim zamuda vlaka poveča odsotnost od doma na polnih 12 ur, zato

MRAZ IN TEMA

Gotovo o tem ne bi pisali, če ne bi bil to pogost ali pa že kar stalen pojav. Mnogi vozovi vlakov, ki vozijo z Jesenic v Ljubljano ali obratno, so nekurjeni in nerazsvetljeni.

Deset let po vojni (bi že lahko uredili te malenkostne stvari, saj gre tu za zdravje mnogih delovnih ljudi.

Strah pred konkurenco

Neumesten ukrep na Jesenicah

Dokaj čudno in docela neumestno se nam zdi, da so nedavno preprečili prodajati pristno negotinsko vino nekemu kmetu, ki ga je pripeljal iz teh krajev na Jesenice. Le-ta je prodajal vino po 130 dinarjev in prav zaradi nizke cene ga je uspel prodati dnevno tudi po vse sod. Delavci iz Železarnice in tudi ostali Jeseničani so kaj radi hodili kupovat vino k temu možakarju.

Toda kar na lepem so, meni nič — tebi nič, zaplenili možu vse vino in mu prepovedali nadaljnjo prodajo, češ da je tovrstna prodaja vina neprimeren iz higienskih razlogov.

Odgovornim organom na Jesenicah bi postavili vprašanje: Ali ni morda na Jesenicah mnogo takih lokalov, ki so vse prej kot ustrezni gostinski obrati in tudi temu primerno nehigienični? Ali bi v teh obratih lahko vedno jamčili za čistočo?

Zdi se nam, saj drugače skoraj ne more biti, da so to storili na pobudo gostinskih podjetij, ki se prav gotovo boje konkurence in vidijo v tem zasebniku nevarnega tekmeca, saj na Jesenicah ni dobiti količjak

dobrega vina izpod 160 dinarjev za liter. Torej — strah pred konkurenco, ali kaj?

Vinska revolucija v Kamniku

Pred nedavnim je odprla vinarska zadruga »Savez - Vis« v Kamniku svojo točilnico in začela prodajati vino (čež cesto) po 125 din za liter.

V doslej mirno gostilniško življenje v Kamniku je udarila strela. Zasebni in družbeni »oštirski« sektor se je zgrozil, kajti začutil je premočno konkurenco. Gostilne so izgubile polovico svojih »abonentov« in to ravno za praznike, ko je promet največji. Prizadeletni so začeli takoj razmišljati, kako bi pregnali razdiralca gostilničarskega sožitja. — (Toda niso ga mogli! Lokal je bil v redu, vino za to ceno »kvalitetno«, prodaja zakonita itd.)

Moralo so začeti drugače. Tudi oni so znižali ceno. Da bi krili izgubo so si pomagali na vse mogoče načine. Nek novopečeni šef neke delavske restavracije, ki jo je pravkar prevzelo Mestno gostinsko podjetje, je zvišal cene prehrani (kg kruha je prodajal po 80 dinarjev, kg sira po 700 din — nabavna cena 360 din) in tako je lahko tisto vino, ki so ga nabavili po 160 din, prodajal po 120 din.

Seveda to ni dolgo trajalo. Absolutistični mož je moral — na pritisk delovnega kolektiva — začeti kmalu pametneje gospodariti. Podobno so delate tudi nekatere druge gostilne in prodajalne vina.

Eno pa le je: Kamničani pijejo vino iz Visa, iz vsake kamniške gostilne pa se blešči napis: »Vino po 120 din«.

Kamničani si želijo tudi na drugih trgovinskih področjih podobne revolucije.

Drobne vesti iz tovarne „Titan“

Da je obratna ambulanta pri vsakem večjem podjetju ne samo koristna, ampak celo nujno potrebna stvar, je spoznal kmalu tudi upravni odbor tovarne »Titan« v Kamniku. Iz svojih sredstev so že v lanskem letu uredili in opremili v zgornjih prostorih uprave lično ambulanto, ki je menda najlepša in najboljša v Kamniku. Vsem 600 delavcem te tovarne je tu vselej na uslugo prijazna medicinska sestra, trikrat tedensko pa tudi zdravnik.

Delovni kolektiv te tovarne pa je osvojil tudi način izdelave dveh novih vrst ključavnic — obešank (žabic). Ene vrste bodo večje, druge pa manjše od tistih, ki jih že izdelujejo.

»Titanove« obešanke so na trgu zelo iskane in cenjene.

Povsod govore

Oni dan sem bil odšel na službeno potovanje. Namenjen sem bil v Selško dolino. V avtobusu, ki pelje v to dolino, sem še komaj našel prost sedež. Kolikor mogoče udobno sem se zleknil na naslonjač v prepričanju, da mi vse do Železnikov ne bo treba izstopiti. Toda varal sem se.

Ko sem v Skofji Loki moral izstopiti iz avtobusa, me je kar streslo od mraza in tudi želodec se mi je že oglasil, kajti bilo je ravno okoli poldneva. Po golem naključju sem prispel v gostilno, ki je le nekaj korakov stran od avtobusne postaje prevoznega podjetja »Transturista«. Po naključju pravim zato, ker je ravno to podjetje poskrbelo, da moraš, če si namenjen iz Kranja v eno izmed dolin nad Loko, čakati na naslednji avtobus tudi po pol ure in še več. (Pomanjkanje voz ali pa nerodno sestavljen vozni red?)

Vsedel sem se k peči in začel brezskrbno brati časopis.

Po naravi nisem preveč radoveden, čeprav to kot novinar pravzaprav moram biti. No, priznam, da do neke mere tudi sem. Bral sem, sicer ne vem več v kateri izdaji »Bontona«, da je grdo prisluškovati pogovorom neznanih ljudi, pa bodi to kjerkoli. Vendar sem tokrat sam sebe prepričeval, da za tako, oziroma podobno pravilo olike sploh še nisem slišal. Zgodilo se, da človek včasih kar nehotе pristuhne...

Zadnji čas je, da se že enkrat ustanovijo te komunice in tudi začnejo z delom, sem zaslišal že nekoliko neučakanega najglasnejšega, pri sosednji mizi sedečega gosta. Ozrl sem se, ker me je zanimalo, kdo je ta, ki že komaj čaka ustanovitev komunice.

Pogovorov na to temo je sicer nešteto po vsej Gorenjski, ne le na množičnih sestankih, ki so bili sklicani zadnje čase prav zaradi tega; razprava o komu-

nah je osvojila skoraj vse Gorenjce.

Nemalo sem se bil začudil, ko sem zagledal možakarja (po govorici sodeč mora biti doma prav blizu Loke), ki če že ne nosi šest križev, jih bo vsak čas. Vneto je pripovedoval svojim poslušalcem, vmes pa si je nekakrat pomagal tudi z rokami:

— »Ze tretjič sem moral danes v Kranj — na okraj. Zaradi gozda gre. Spet nisem nič opravil. Nastopile so, pravijo, neke komplikacije. Tako človek zamudi čas, denar in še živce. Lahko bi take stvari opravili tudi pri nas doma, saj dobro vemo kako in kaj moramo storiti!«

— »Ja, oče, nikar ne mislite, da bo šlo potem, ko bo pri nas komunna, vse kakor po olju. Precejšnje težave bodo kajpada še!« se je vmešal v pogovor mlajši delavec.

— »I, seveda, nič ne gre brez težav. Najhuje bo, pravijo, s kadri. V Kranju jih imajo, vprašanje pa je, kako se bomo mi kaj preskrbeli z njimi. Pri nas bodo tudi zamotana vprašanja, ki jih bo treba urediti!«

— »Bomo že počasi«, se je oglasil delavec iz lesno industrijskega podjetja »Jelovica«, kot sem pozneje izvedel. »Vsak začetek je težak. Treba bo marsikaj žrtvovati, s trudom in prizadevanjem pa bomo prišli tudi do strokovnjakov. Rabili jih bomo vedno več, saj jih bo terjal naš razvoj.«

— »Zdi se mi in tudi drugi pravijo, da bomo imeli, ko bo pri nas komunna, še več besede kot doslej« je povzel drugi. »Prav je tako! Saj bomo marsikaj lahko bolje rešili. Ne rečem, da na okraju niso želeli vedno dobro, toda dostikrat so ga »polomili«, ker niso do potankosti poznali vsakega primera.«

— »Ze, že, najvažneje pa je to, da bomo lahko zaslužili toliko, kolikor bomo delali in kolikor bomo naredili. Kar sami

se bomo pomenili med seboj, komu bomo dali več, kdo je bolj zaslužen in kdo več in bolje dela. Marsikatera krivica bo tako odpadla.« je zopet povzel delavec iz »Jelovice«. »Na vsak način bo bolje — in to je važno.«

Tako je potekal razgovor in tudi jaz sem se že bil skoraj vživel v kramljanje. Če bi se le še nekaj minut obiral, bi gotovo zamudil avtobus. K sreči sem se pravočasno zdrnil in odšel, njih pa pustil v razpravljaju o bodočih problemih svoje komunice.

Se ves čas ko sem se vozil v avtobusu, sem razmišljal, kako to, da so se ljudje tako hitro »ogreli« za ustanovitev komun. Pri dosedanjih razpravah o tem so množično sodelovali in največkrat zelo razumno razpravljali. Ponekod pa je bila razprava tudi nenačelna, tako da volivci dostikrat niso videli čez plot svoje vasi.

To ni prav nič čudnega, saj vsi nekaj pričakujemo od komun. Toda za komunno bo treba tudi marsikaj žrtvovati in tega se zaveda že velika večina volivcev.

Kdo si ne želi boljšega življenja? Kdo ne želi razvoja in procveta svojega kraja, svoje domovine? Ponekod sicer še nekateri, vsemu novemu in naprednemu nenaklonjeni ljudje, govore, da so komunne nov »politični bluff«. Ni daleč čas, ko jih bo samo življenje prepričalo ravno v nasprotnem.

Danes lahko rečemo, da bržkone ni človeka na Gorenjskem, ki še ne bi s komerkoli govoril o komunah, bodisi na cesti, na sestankih, v gostilni itd. In ti pogovori niso slučajni.

Z ustanavljanjem komun smo sprostili nesluteno iniciativo naših ljudi. In zadovoljni smo lahko. O komunah govore povsod...

I. Ausec

Nagrajevanje po učinku je najbolj pravično

V vseh proizvodnih podjetjih na Gorenjskem živahno razpravljajo o novem plačilnem sistemu

Kmalu zatem, ko je Zvezni izvršni svet sprejel novo Uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o plačah delavcev in uslužbencev v gospodarstvu, so v številnih delovnih kolektivih Gorenjske začeli razpravljati o pripravah in načinu izvajanja novih predpisov.

Pred kratkim so se sestali na Jesenicah predstavniki 11 večjih podjetij z Gorenjske, med njimi je bila Zelezarna z Jesenic, Škofjeloška predilnica, »Inteks« in »Tiskanina« iz Kranja, Tržiška predilnica in drugi. Na sestanku so govorili o problemih nagrajevanja. Pa tudi v podjetjih sleherni dan razpravljajo o novem plačilnem sistemu in bodočem nagrajevanju. Ker nova uredba določa tudi večjo skrb in odgovornost za tarifne pravilnike s strani OLO, bodo leti tudi tesneje sodelovali pri sestavljanju novih pravilnikov v podjetjih.

Dosedaj so največ govorili o načinu ocenjevanja delovnih mest in nagrajevanju. Kolektivni so se dogovorili, da bodo z medsebojnim sodelovanjem in z izmenjavo izkušenj stremeli za tem, da bi našli najboljši način ocenitve delovnih mest. Predstavniki železarne, kjer so pripravili za sestavo novega tarifnega pravilnika že najdlje in imajo pri tem delu tudi nekaj izkušenj, bodo pomagali ostalim podjetjem na Gorenjskem.

JAVNA KRITIKA

V premislek

Predzadnje skupno sejo Okrajnega ljudskega odbora v Kranju, je začel njegov predsednik Miran Košmelj takole:

»Začenjam 25. skupno sejo obeh zborov OLO in ugotavljam, da sta oba zbora sklepna. Obenem pa moram pripomniti, da danes ne prisostvuje seji iz nepravilnih razlogov v Okrajnem zboru 16 in v Zboru proizvajalcev 11 odborikov.«

Na skoraj isti način je predsednik OLO začel 26. sejo obeh zborov v lanskem letu in ni bilo seje, na kateri ne bi bilo podobne ugotovitve.

Skoraj neverjetno, oziroma nemogoče je, da bi sejam prisostvovali vedno vsi odboriki. To je nemogoče že sprito precejšnjega števila odborikov, ki so na več ali manj odgovornih mestih, bodisi v gospodarstvu, bodisi v državni upravi.

Ko so sedanji odboriki sprejeli mesto zastopnika svojega volilnega okoliša oziroma proizvajalcev v Okrajnem ljudskem odboru, so morali pač računati tudi z določenimi obveznostmi, ki jim jih bo narekoval ta položaj. To poudarjamo zaradi tega, ker dostikrat odboriki ne morejo najti rešitve pri tehtanju važnosti seje Okrajnega ljudskega odbora ali določenega dela v podjetju ali ustanovi. Toda če se že nekdo odloči za delo na svojem delovnem mestu, je vsekakor pravilno (to je tudi odborikova dolžnost), da se pravočasno opraviči in navede vzroke svojega izostanka.

Če bi odboriki to upoštevali, prav gotovo ne bi ugotavljali ob koncu leta, da sta v Okrajnem zboru šestkrat manjkala odborika Anton dr. Jenčič in Andrej Ogriček ter trikrat odborik Franc Pehar. Nekoliko huje je v tem oziru v Zboru proizvajalcev, kar je sicer deloma razumljivo (kar se izostankov tiče, vendar ne opravičevanja), ker odboriki tega zbora delajo neposredno v gospodarstvu. V tem zboru sta 11 krat neopravičeno manjkala ing. Pavle Kump ter Pavle Vodnik; odborik M. Potočnik je manjkal 7 krat in Franc Stegnar 6 krat.

To so le najkarakterističnejši primeri, medtem ko je še cela vrsta odborikov, ki so nekajkrat neopravičeno izostali s seji ljudskega odbora. Pravilno bi bilo, da bi prizadejni odboriki pregledali svoje delo in postopke v preteklem letu. Ravno tako pa je tudi dolžnost volivcev, da ob koncu leta analizirajo delo svojih odborikov ter ga odobro ali pa zrajačo, če to zasluži.

I. AUSEC

Pri ocenjevanju in popisovanju delovnih mest uporabljajo v podjetjih različne sisteme. Tako v tekstilni industriji uporabljajo v podjetjih različne sisteme. Tako v tekstilni industriji uporabljajo točkovni sistem s 16 pokazatelji, med katerimi so najbistvenjši: pogoji dela, strokovnost, odgovornost itd. Posamezno delovno mesto je lahko ocenjeno iz največ 45 točkami. Podjetja pa se koristijo tudi z izkušnjami iz inozemstva. Vendar je vprašanje, če bodo te izkušnje tudi ustrezale našim razmeram, ker so pri nas drugačni pogoji, kot v državah z visoko razvito industrijo.

Kot kaže so se v večjih podjetjih resno lotili teh problemov, medtem ko je manjšim podjetjem še marsikaj nejasno, razen tega pa je bil tudi sedanj način nagrajevanja dosti-

Kako delajo v železarni

Komisiji, ki so ju imenovali v Zelezarni na Jesenicah za popis delovnih mest, uspešno izpolnjujeta svoje naloge.

V Zelezarni so z zadovoljstvom sprejeli novo uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o plačah delavcev in uslužbencev v gospodarstvu, saj k takemu načinu nagrajevanja težijo že nekaj let. Letos so sicer deloma že nagrajevali tako kot to določajo novi predpisi.

krat kaj neprimeren. Nekatera podjetja pa še čakajo, češ kar bo — bo, v prepričanju, da so dosedaj ocenitve delovnih mest dobre ter da jih bodo morali samo popraviti. Tak odnos do teh problemov jim bo lahko samo škodoval. V vseh podjetjih, razen v Zelezarni na Jesenicah, pa so pozabili na popis uslužbenschkih delovnih mest.

Razen že omenjenih vprašanj, je po podjetjih še mnogo razprav z zvezi z normiranjem dela. V posameznih podjetjih je možno normirati delo, toda temu vprašanju so dosedaj posvečali premalo skrbi. Marsikje je možno normirati delo, toda temu vprašanju so dosedaj posvečali premalo skrbi. Marsikje je možno normirati delo, toda temu vprašanju so dosedaj posvečali premalo skrbi. Marsikje je možno normirati delo, toda temu vprašanju so dosedaj posvečali premalo skrbi.

Tako pred kolektivni, kot pred organi ljudske oblasti je še mnogo dela, da bi vskladili novi način nagrajevanja s predpisi.

pravilniku so že pripravili in ga bodo samo še izpopolnili z novimi določbami. Pripravili bodo podoben popis slehernega delovnega mesta in to na znanstveni podlagi in z izkušnjami nekaterih drugih držav. S tem popisom pa bodo dobili tudi dejansko oceno vrednosti posameznih delovnih mest, predvidujejo pa, da bodo z novim načinom nagrajevanja imeli možnost za delitev plačnega sklada po obratih. Če bodo obrati sami razpolagali s plačilnim skladom, bodo imeli tudi večje možnosti stimulacije. Tako bodo n. pr. delavci v nekem obratu lahko več zaslužili, če bodo z manjšim številom delavcev opravili isto delo. Sedanji plačni sistem pa ni tega urejeval. Premije in norme so izplačevali na račun viška plačnega sklada. Tako je od julija sem, ko so uvedli plačevanje norm in nagraj za izpolnjevanje plana, narasel zaslužek delavca za 1000 do 1500 din na mesec. V ta način nagrajevanja so vključili tudi uslužbence in delavce v vzdrževalnih obratih.

Z novim pravilnikom bodo v veliki meri odpravili številna nesorazmerja med posameznimi delovnimi mesti. V nekaterih obratih so bile norme preveč »napete« in so jih presegali le za 3 do 4 odstotke, ponekod pa so jih presegali tudi do 40 odstotkov in več. Podobno se je dogajalo tudi s skupinskimi normami, ki so bile v odnosu do individualnih, precej ohlapne. Z uvedbo novega načina nagrajevanja pa bo občutno zmanjšal odhod delovne sile in upajo, da bodo lahko obdržali kvalitetnejše delavce.

Zelezarji si obetajo od novega plačnega sistema pravičnejše nagrajevanje. To tembolj, ker je za popis delovnih mest pokazal delovni kolektiv zelo veliko zanimanje.

J. P.

OB POPISU ŽIVINE

Zakaj bomo popisali živino?

Število živine, perutnine in čebelnih panjev smo po vojni popisovali vsako leto od 1947. leta dalje. To je bila redna in enotna statistična akcija v FLR Jugoslaviji. Od 1953. leta dalje pa smo določili popis živine na vsakih pet let, kar pomeni, da bi bil naslednji redni popis šele leta 1958. Zato je tudi redni popis lanske leto izostal, izvršili pa smo anketo, na podlagi katere smo dobili rezultate, ki pa smo jih lahko uporabili le za področje republike, oziroma vse države, ne pa za področja okrajev, občin ipd. Tako razpolagajo sedaj okraji in občine le s podatki o stanju živine iz leta 1953. Zato so Okrajni ljudski odbori v naši republici odločili, da bo od 16. do 20. januarja popis živine, perutnine in čebelnih panjev na področjih sedanjih okrajev in občin, na podlagi katerih bodo dobili podatke za nove upravne teritorialne enote — komune. Okrajni ljudski odbor v Kranju je ta odlok sprejel na skupni seji obeh zborov 29. decembra 1954. Rezultati popisa za vsako naselje pa bodo koristili kmetijskim strokovnjakom in organom bodočih komun.

Letošnji popis živine bo enak popisu iz leta 1953. Organizirale in vodile ga bodo okrajne in občinske popisne komisije. Posamezni popisovalci pa bodo obiskali vsako gospodarstvo in vsakega lastnika živine. Razlika med letošnjim popisom in po-

pisu iz prejšnjih let bo v tem, da je pri prejšnjih popisih obstajala pri lastnikih živine bojazen, da bodo po ugotovljenem številu živine obdavčeni, da bodo podatki služili oblastvenim organom za določanje višine odkupa mesa, mleka, jajc itd. Ta bojazen pa nam je samo škodila. Danes je vsakomur jasno, da nova davčna politika nima prav nobene zveze s številom živine, ker se davek odmerja po katastru.

Zato bo letošnji popis živine, perutnine in čebelnih panjev, prav gotovo dobro izpolnjen. Podatki nam bodo služili za pravilno in napredno pospeševanje živinoreje kot najvažnejše kmetijske panoge na Gorenjskem. V zvezi s tem želimo, da dajo vsi kmetovalci in lastniki živine popisovalcem pravilne podatke in naj ne prikrivajo pravega stanja, ker s tem škodujejo sami sebi in ker to res nima nobenega smisla.

S. K.

Iz Žirovnice

V minulem letu je občinski ljudski odbor v Žirovnici investiral 1.700.000 din za popravilo cerkve v Rodnah. Ta cerkev je ena najstarejših v radovljiskem okraju. Na cerkvenem pokopališču so že pred več stoletji pokopavali mrličje tudi iz oddaljenih vasi in celo iz Rateč. Po ustnih izročilih je dognano, da so pogrebci, ki so prenašali ali vozili mrličje iz Rateč v Rodne običajno prenočili na Jesenicah in so zato tej hiši, ki je pred 60 leti še stala v bližini hotela Pošta — rekli pri Ratečanu. Obnova te cerkve na Rodnah zgovorno pričča, kako naša ljudska oblast in krajevni činitelji čuvajo kulturne spomenike.

Občinski odbor v Žirovnici je v minulem letu izvršil nujno potrebna popravila Prešernove hiše v Vrbi in dal urediti njen okoliš. Za popravilo hiše in za ureditev okoliša je izplačal okoli 500.000 dinarjev. Prav tako je dal zgraditi in popraviti planšarske kočice in senike v svojem planšarskem zaledju pod Stolom. Te novogradnje in popravila poškodovanih ali dotrajanih planšarskih stavb bodo znatno priložile k zboljšanju živinoreje in planšarstva ik.

KEM - podjetje, ki obeta

Iz dveh majhnih delavnic je zrastle lepo podjetje

Veliko je takih podjetij v naši državi, ki so zrasla in se razvila iz majhnih, bornih delavnic, danes pa že nekaj pomenijo v našem gospodarstvu. V to vrsto podjetij sodi brez dvoma tudi mlado industrijsko Kovinsko in elektro-mehanično podjetje »KEM« iz Lesc.

Veliko bolje in smotrneje opravljalo svoje delo. Svojo osnovno ključavničarsko in mehanično dejavnost so kaj kmalu razširili še na izdelovanje karoserij za rešilne druge avtomobile, na generalna popravila ipd. Toda želeli so še več.

membrno zaradi tega, ker je v okolici Lesc veliko nezaposlene ženske delovne sile. Podjetje pa ni raslo in se razvijalo brez vsakršnih težav. Precejšnja ovira razvoju je bilo tudi notranje trenje in nesoglasje delovnega kolektiva (vsi pač ne morejo biti direktorji, predelavci ipd.). Toda danes je že veliko bolje, ker so delavci sprevideli, da je samo v slogi moč.

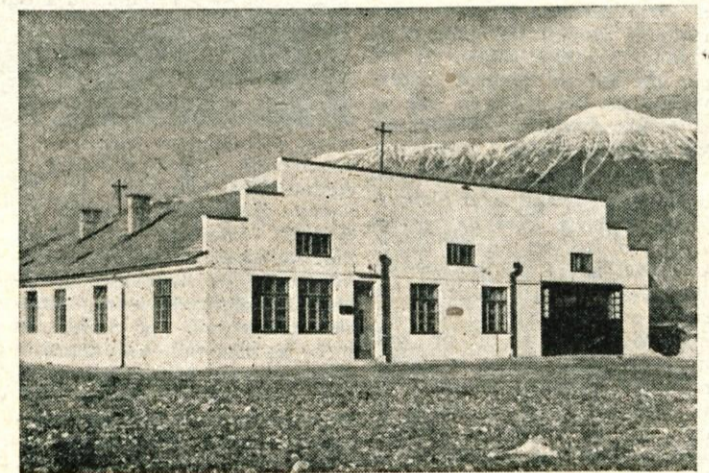
IZDELEK — KI OBETA PODJETJU RAZVOJ

Ze v novoletni številki našega lista smo poročali, da je podjetje »KEM« izdelalo prvi avtomat za krmarjenje plina, ki je za naše gospodarstvo velikega pomena. Da je to točno, nam dokazuje tudi zanimanje Zelezarne na Jesenicah, za ta avtomat.

»KEM« je že ponudilo Zelezarni izdelavo prvih petih avtomatov. V ponudbi je za to delo zahtevalo 2.580.000 dinarjev, se pravi okoli pol milijona dinarjev za vsak avtomat. Zelezarna, ko to poročamo, še ni sprejela ponudbe, kot nam je znano, predvsem zaradi previsoke cene.

Zdi se nam, da je ta ponudba s komercialne strani neutemeljena. Pravilno bi bilo, po našem mnenju, da podjetje KEM ne bi že v prvi ponudbi iskalo previsokega dobička. Nadvse pomembno je namreč, da se avtomat najprej vpelje na tržišče in da podjetja spoznajo njegove koristi. Šele ko bodo to dosegli, bodo lahko začeli s serijsko izdelavo, nato pa lahko postavijo za svoj izdelek tudi višjo, vendar na vsak način ekonomsko prodajno ceno.

Z zdravo komercialno politiko in s pomočjo gospodarskih organov se bo lahko »KEM« v kratkem razvil v pomembno gospodarsko podjetje na Gorenjskem, še prav posebno zaradi tega, ker nameravajo že letos začeti z gradnjo lastne livarne. A.

Nova stavba podjetja »KEM« na Lipcah

Šele 1952. leta so prišli na to, da je najbolje, če se Avtoservisna delavnica ter Okrajna mehanična delavnica v Radovljici združita v eno podjetje, ki

SKRIB ZA OBRT

Na Jesenicah je okoli 25 obrtnih in drugih uslužnostnih podjetij, katerim posveča mestni ljudski odbor precejšnjo pozornost. Znano je, to sicer ni primer samo na Jesenicah, da so obrtni obrati zelo zastareli. Zavedajoč se takega stanja, je LO predvidel v letošnjem letu iz občinskega proračuna približno 50 milijonov dinarjev za modernizacijo obrtnih obratov na področju mesta.

Vzgojni problemi

Otrok naj nadzira svoja dejanja

Največja umetnost pri vzgoji otrok je navajanje k discipliniranju samega sebe. Čeprav se zdi marsikomu nemogoče, da bi otrok kontroliral svoja dejanja, se da to s pravilnim postopanjem zlahka doseči. Seveda ne smemo nikdar pozabiti, da se morajo otroci vsega, kar zahtevamo od njih, naučiti predvsem iz naših zgledov. Najenostavnejše je discipliniranje pri raznih telesnih potrebah, kot so uživanje hrane, skrb za telesno čistočo itd. Pri mizi se nam nudi zato najlepša priložnost. To nam lahko pojasni naslednji primer:

Družina male Metke je obiskala teta. Deklica je ravnokar prišla iz šole in komaj je čakala, da bo dobila kosilo. Mama ji je že nalila juhe. Metka pa si je medtem umila roke in mirno obsedela pri mizi. Tedaj jo teta vpraša: »Kako to, da še ne ješ, ko si vendar tako tožila, da si lačna?« Metka pa pravi: »Veš, teta, odkar hodim v šolo, počakam, da vsi dobijo svoj obrok in potem šele z ostalimi vred začnem jesti.« — »To je pa res lepo od tebe, četudi se tako majhna deklica, kot si ti, le težko premaga«, je pohvalila teta svojo nečakinjo. »V začetku sem res težko gledala poln krožnik pred seboj, a sklenila sem, da se ne ukloim kar tako svojemu želodcu. In res, sedaj že z lahkoto počakam, da mama najprej vsem postreže, da potem vsi naenkrat jemo«, je ponosno odgovorila Metka.

Oglasil se je še oče: »Ni samo naša Metka tak junak, tudi njena prijateljica Silva se zna lepo obvladati. Njena mama mi je povedala, da so pred dnevi imeli goste. Opoldne ni hčerka dobila prav nič peciva, čeprav se je vso pot iz šole silno veselila obljubljenih kolačev. Ob prihodu domov je bila zelo razočarana, a se ni prav nič jezila in sitnarila. Spomnila se je, da se mora tudi mama marsičemu odpovedati, a ni zato prav nič slabe volje.«

Obvladanje oziroma kontrola

duševnega stanja pa spada že v višjo stopnjo discipliniranja samega sebe. Na to pričnemo navajati otroke od 10. do 14. leta. V tem obdobju so otroci zelo boječi. Zato jih moramo naučiti, da bodo znali premagati svoj strah, ki smo jim ga morda celo sami vcepili. Ponekod starši še vedno strašijo otroke z raznimi čarovnicami, parkeljmi in podobno. Razen tega poznajo otroci še druge vrste strahu, ki izvirajo iz nezaupanja v lastne sile. Otroci se na primer boji spustiti s smučmi po bregu, ne upa splezati na drevo in ne plavati sam. Le z vzgojo volje in lastnim zgledom bomo dosegli, da bo otrok premagal zapreke, ki so se mu zdele prej nepremagljive in tako postal gospodar svoje volje.

Najtežja pa je kontrola lastnih besed. Žal je tudi mnogi odrasli ne poznajo. Posledice nepremišljenih besed čutimo včasih vse življenje. Zato moramo že otroke naučiti, da se bo kolikor mogoče obvladal, četudi ga bo kdo še tako razjezil. Primerno mero vljudnosti moramo vedno ohraniti. Povejmo tudi otroku, da vtisne pogosto izgovarjanje grobih, žaljivih besed tudi najlepšemu obrazu pečat grobosti in surovosti.

Važna je nadalje še kultura poslušanja, saj se prav gotovo spominjate, kako težko ste prenašali opazke vaših zgovornih sosedov v gledališču, na koncertu in v kinu. Otroka je treba že zgodaj navajati na to, da zna pazljivo poslušati, četudi ga n. pr. igra, proslava ali govore zanima. Tudi če se pri nas doma zbere družba in so otroci prisotni, jih podučimo, da se ne bodo vtikali v pogovor odraslih, če nimajo res kakega umestnega in pametnega vprašanja.

Otroke, ki obvladajo kulturo poslušanja, oziroma molčanja, bodo povsod imeli radi, ker bodo ob vsaki priložnosti znali disciplinirati same sebe in se tako izogniti marsikateri neprijetnosti.

Besenje zunaj je vedno bolj naraščalo. Vihar se je zaganjal v stene in strehe, da se je uboga stara planinska kočica majala in cvilila, kot bi prihajala poslednja ura njenega obstoja. Samotni pro-

stopali po taleh se krpah snega proti Sedlu. V steni Čelesnika so začuli govorjenje in kmalu za tem enakomerne udarce kladiva. Dore se je začudil in na tistem občudoval predrežja, ki se v tem času — v gorah je bilo še polno snega — upa naskočiti ta navpični, gladki in s previsi prepreženi del stene. V njem je vzklika skrta želja, da bi tudi sam šel plezat. Sla po nevarnih dejanjih, po tveganju, po igri s seboj, z naravo in celo s smrtjo samo, ga je — kot vsakogar, ki preživi proste urine v divje razklanih pročeljih gora — vedno bolj omamljala.

Pa ni se dolgo vdajal tem razmišljanjem in ugibanju, kdo bi utegnil biti v steni. Sonce, sneg in vesela družba so ga zamotili. Hiteli so dalje in čeprav se jim je v razmočenem snegu vdiral, so naglo napredovali.

Zopet so začuli govorjenje v steni nasproti. Ustavili so se in upirali oči v mesto, kjer naj bi bila plezalca, pa niso ju videli. Z ostrimi klici je zgornji spodnjemu nekaj dopovedoval. Tipali in iskali so s pogledi do stolpičih, razpokah in ploščah, toda zaman. V levem delu stene se je utrgal majhen plazič in kot slap hušknil v grapo.

Se enkrat so zaslišali zabijanje klina in po zvoku so spoznali, da je dobro zabit in da bo držal. Odšli so dalje...

Tedaj pa je udaril v njih oster in presunljiv krik! Slišal se je zamolkel padec in nekaj kamenja se je usulo.

»Drži! Janez, Jaaa...« Hreščeči klic se je zarezal v zavest.

Nad stolpičem so zagledali, kako pada, se odbija in v lokih frči skozi zraz — človek. Izbuljenih oči in onemeli so stali v snegu. Telo nesrečnika se je sukalo, butalo in kotalilo, nazadnje pa zdrsnilo preko poslednjega skoka na snežišče pod steno.

Dore in prijatelj sta planila navzgor in v nekaj skokih sta bila pri ponesrečencu. Ležal je na hrbtu s podvitimi nogami, telo in udi so bili še dokaj celil, le na čelu so bile udrtine in na tilniku je zevala široka rana. Iz notranjosti so prihajali tihi pogrukoči glasovi, tu in tam tudi slaboten dih. Skozil usta se je cedila kri.

Prepadenih obrazov sta stala prijatelja. Gledala sta zdaj na umirajočega, zdaj drug druge-

ga. Hotela sta nekaj storiti, hotela sta pomagati, hotela sta preprečiti to, kar sta čutila, da prihaja. Toda vedela sta, da je vse zaman! — Tu sta bila le še kot prva pogrebca.

Odprte oči umirajočega — motne in krvave — so zrle tja nekam v višave, njih medli so je počasi ugašali...

Grozni trenutki so vzbujali v Doretu obup. Pojem smrti, ki je do sedaj ležal v njegovi zavesti le kot brezoblični črn vprašaj, je tu dobil svojo gnusno, resnično podobo. Osemnajstletni tuji mladenič, ki je ležal zmaličen pred njim, mu je v hipu postal tako blizu, bliže celo, kot bi mu bil brat.

Telo sta nameravala nekoliko naravnati, toda ko sta ga prišla čez prsa, se je izvil iz njih hropeč stok, iz ust pa je bruhnil močan curek krvi. Razcela sta ga, le pretrgani in razcefrani konec vrvi ob pasu, na katerem so še bingljali klini in vponke, sta razvezala.

Molče sta se odkrila in sedla v sneg...

Nebo je bilo jasno in brez najmanjšega oblaka. Le tam v daljavi, kjer se v prečudni zlati luči stika modrina neba z obronki zasneženih gora, so kot bele krste plavale dolge, tanke meglice. Zrak je bil svež, čist in gore so bile kakor umite. Iznad Roba se je s hreščečim kričanjem pripodila jata krogarjev, po zasneženem pobočju Macenovca si je utirala gaz tropa divjih koz.

Mimo njiju pa se je plazila temna senca nečesa mrzlega, groznega in nedoumljivega, čutila sta njen hladni dah in v grlu ju je stiskala grenkoba.

Čez kake četrt ure se je telo pred njima umirilo, s tresočo roko sta zaprla oči mlademu mrliču.

Ljudje so odnesli truplo v dolino in ko se je Dore pod večer zopet vračal na Sedlo, je bilo vse tako kot prej, le tam na snežišču pod Čelesnikom se je vila dolga krvava sled.

Iz kolca na Sedlu je odmevala vesela pesem in glas harmonike. V tesni zakajeni sobi, polni dražečega vonja po vinu in žganju, se je gnetlo mnogo smejočih obrazov. Dore je prisedel, se stisnil k Nuši in jo prešerno objel čez pas. V njenih očeh je opazil trepetajoč blesk strasti in poželenja. Zapeli so tisto: »Ni lepšga na svetu kot mlado dekle...«

Adolf Čebulj

stor je bil poln tajinstveno grozljivih glasov.

Veter je pel svoje barbarske melodije, dvigal in vrtnčil oblak snega in jih butal v stekla na oknih. Plamenček v svetilki pod stropom je vztrepetal in metal čudno spačene sence po stenah in kotih, od koder se je plazil ledeni hlad. V takih trenutkih mračnosti in razbesnelosti se nam v hipu zazdi,

nam postane in za vse na svetu bi tedaj ne zapustil tople domačnosti in varnosti koče.

Kot hlad sivih megla, ki so se to divjo noč plazile ob robovih sten in vrhov, se je prikradel v Doretu spomin na smrt. Vstale so pred njim sveže in jasne podobe tistega žalostnega dne v pretekli pomladi, ko so štirje mladi ljudje, polni veselja in pričakovanja,

Jesenški taborniki o svojem delu

Na nedavnem občnem zboru jesenških tabornikov, vključeni v Rod jeklarjev smo izvedeli, da so bili v minulem letu zelo aktivni.

Poleg dvanajstih sej uprave, 88 vodovih sestankov, 4 skupnih sestankov članstva, so imeli v minulem letu 32 enodnevnih izletov, 4 enodnevna taborenja, 6 enodnevnih izletov s kolesi, 3 enotedenska taborenja in 10-dnevno potovanje s kolesi po Koroški. Udeležili so se tudi prvomajskega izleta v Beogradu, velike proslave na Ostrožnem in izleta delovnega ljudstva v Završnici pod Stolom, ki so se ga udeležili vsi taborniki (80 po številu) in kjer so razvili tudi svoj društveni prapor. Udeležili so se vseh praznov v počastitev važnih obletnic in državnih praznikov, tako tudi praznovanja 85-letnice Železarne Jesenje, jeseniškega občinskega praznika, 10-letnice SKOJ-a v Ribnem pri Bledu itd. Jesenški taborniki pa so nadalje poznani kot nabiranci hroščev in zelišč ter kot pogozdovalci. Za

koloniji na Planini pod Golico pa so pripravili tudi 10 m³ drv.

Prepričani smo, da bo delovanje jesenških tabornikov, ki se zavedajo, da so vzgojna organizacija, važna predvsem za mladega človeka — v letu 1955 se uspešnejše.

Drobni nasveti

Pri smučanju in zimskih športih se ne šminkajte in ne pudrajte, ker je ob belem snegu vaš obraz smešen in neestetski, razen tega pa to suši kožo obraza. Zato se raje namažite s kremo. Prav tako ni potrebna šminka, ker mraz sam obarva vaš obraz s prirodnimi barvami. Edino uestnice si lahko namažete prav diskretno s svetlo-rdečo šminko.

Pri sončenju v gorah človek večkrat pozabi, da sonce lahko kljub zimi povzroči hude opekline. Včasih se celo hujske kot poleti. Zato se namažite po obrazu in po ostalih soncu izpostavljenih delih telesa s kremo in oljem za sončenje. Ne pozabite tudi na sončna očala!

Sem že žrebal

Do sobote zvečer sem čakal, da ste mi prinesli ali poslali po pošti rešitev križanke »Sneženi mož«. Prejel sem vsega 47 rešitev in sem bil, dragi prijatelj, zelo žalosten, ker vas je bilo tako malo, ki ste reševali križanko. Se bolj pa mi je bilo hudo, ko sem jih potem pregledoval in ugotovil, da vas je samo 22 pravilno rešilo križanko. Te pravilno rešene križanke sem potem dal v mojo torbico in pričel žrebat.

Prva je bila izžrebana Svetlana Olga, Bled - Rečica 6, in bo dobila za prvo nagrado lepo knjigo z barvanimi slikami, Frana Levstika »Martina Krpana«. Ostalih devet nagrad bodo prejeli: Trebar Jelka, Zadruga 18; Vidmar Lojzka, Zg. Bela 9; Vrečko Anton, Lesce 114; Smolej Igor, Jesenice; Triler Janez, Duplje 2; Štular Marija, Strahtn 69; Zupančič Majda, Reteče 31; Detiček Fric, Kranjska gora 136 in Demšar Ivica, Naklo 58. Nagrade, kakršne sem vam obljubil, bom poslal po pošti.

Pravilna rešitev križanke ima tele besede: Vodoravno: 1. mož, 4. rok, 7. kdo, 8. oda, 9. kas, 11. Banat,

13. bo, 15. st., 16. arena, 18. no objavljaj kakšno uganko: rebus, križanko i. pd., da boste takrat, ko bom pripravil še nagrade, umnejši pri reševanju.

Pri sestavljanju teh ugank, pa vas prosim, da mi tudi vi pomagate. Vaš Kosobrin

Rebus za naše najmlajše

Trije konci

Janez Lakun je bil majhen in ne preveč debel. Imel je koničast nos in veliko glavo.

Nekoč je izgubil službo. Odšel je po svetu, da bi si poiskal novo zaposlitev. Po nekaj dneh je prišel tudi v veliko pristanišče. Stopil je na neko ladjo in se srečal s kapitanom, ki ga je takoj pobaral kaj išče. »Delo« je odrezavo odgovoril Janez.

Kapitan mu je velel naj počaka in odšel v svojo kabino. Kmalu se je vrnil in dal Janezu kake 2 m dolgo vrv rekoč: »Če mi dokažeš, da ima ta vrv tri

konce, te sprejemem v službo.« Janez je ves obupan premišljeval, toda kakor je obračal vrv, vedno je imela le dva konca.

Nenadoma pa se mu je posvetilo... Zavihtel jo je in jo vrgel v morje.

»Tukaj je tretji konec vrvi!« je rekel kapitanu, ki se mu je zadovoljno zarezal in ga takoj sprejel v službo.

Janez je bil nekaj časa naveden mornar, pozneje pa je postal celo krmar.

Govc Peter II. gimn., Kranj

Američanke in moda

Nikjer drugje na svetu nimajo modni časopisi in revije tolikšnega vpliva kot v Ameriki, piše francoska novinarka Allette Lapiere, ki je nekaj časa delala kot prodajalka v veliki konfekcijski modni trgovini v New Yorku. Tam je imela vse možnosti, da je lahko spoznala okus in želje ameriških žena, o katerih takole piše:

»Današnje Američanke nimajo dosti smisla za individualnost v modi in zato tudi ne preveč srečne roke pri izbiranju modelov za svoje obleke. Prav to je tudi vzrok, da diktirajo modo tako imenovani »manufacturers«, to je tovarnarji ženske konfekcije, kakor tudi uredniki ženskih rubrik v dnevnikih, tednikih in revijah. Ogronma večina Američank, tudi tistih, ki želijo biti elegantno oblečene, kupuje v konfekcijskih trgovinah samo tiste modele, katerih fotografija je bila priložena v njihovem časopisu. Zaradi tega si tovarnarji na vse načine prizadevajo priboriti urednike ženskih in drugih listov, da bi objavili posnetke njihovih modelov, ker jim je s tem zagotovljena milijonska prodaja. Američanke prav nič ne moti, če že na najkrajšem sprehodu sreča na desetine žena v popolnoma enakem plašču, klobuku ali obleki. Ameriške mode v pravem smislu pravzaprav ni, lahko pa

bi jo imenovali ameriški način oblačenja. Velike modne hiše kopirajo v glavnem po tujih modelih, za katere si omislijo le nekatere malenkostne spremembe. Zato tem modelom manjka originalnost. Tovarnarji bi sicer radi prekopirali celotne obleke, vendar bi potem morali plačati Francozom ali Italijanom avtorsko pravico. Pogosto se zgodi, da je krilo izdelano po Diorjevem modelu, zgornji del obleke po Fathovi kreaciji, rokavi pa zopet po nekem drugem vzoru. Povprečna Evropejka se pač ne bi mogla privaditi mešanici tako različnih slogov.

Amerika pozna tudi tako imenovane neodvisne mod. ustvarjalce. Njihove kreacije so res zanimive. Gospod Adrian n. pr., ki oblači skoro vse hollywoodske igralko, služi milijone na račun svojih »originalnih« domislekov. Tako so n. pr. žepi njegovih oblek nekje na sredini hrbtni, nekatere obleke imajo samo po en rokav, vsaka od njih pa je okrašena z velikim šopkom cvetja v najživahnejših barvah.

Kljub vsem omenjenim napakam pa imajo ameriške žene izredno veliko smisla za športno področje oblačenja. V tem prekašajo žene v vseh državah sveta. Puloverji, športne jopice, krila, plače za izlete in oddih na plaži so izdelani z odličnim okusom. Dokler je ameriška žena pri delu ali se ukvarja s športom, tedaj je povprečna Američanka najbolj oblečena, ker zna biti praktično diskretna. V gledališču, na plesu in v nočnih lokalih pa vzbujajo Američanke zaradi svoje ekstravagančne večkrat kar smešen vtis. Mlada dekleta, pa tudi žene srednjih let plavajo v celih oblakih tila ali čipk, njihove obleke imajo vse polno pentelj, zvezanah in vseh mogočih mestih, krasijo pa jih pravi botanični vrtovi umetnega cvetja v laseh, na ramenih in prsih.

Ceravno nimajo preveč smisla za harmonijo oblačenja, moramo vendar priznati, da so Američanke v pogledu čistoče izredno natančne. Nikjer ne vidiš ameriške žene, ki bi nosila nezlikano obleko ali bi ne bila v redu počesana.

GLAS GORENJSKE

Izdaja: Časopisno, založniško in tiskarsko podjetje »GORENJSKI TISK« Kranj, Koroška c. št. 6. Direktor: Sumi Nace. Urejuje: uredniški odbor. Odg. urednik: Slavko Beznik.

Tel. uredništva: št. 475, uprave št. 190 / Tek. rač. pri NB Kranj-ovskola št. 624-T-127 / Izhaja vsako soboto / Letna naročnina 400, pollet. 200, četrtlet. 100 din Posamezna številka stane 10 din

Pravljica, ki je kulturna last vseh narodov

Grimm - Škufčeva „Trnuljčica“ v Mestnem gledališču na Jesenicah

Končno je jeseniška gledališka publika le dočakala drugo premiero svojega gledališča v letošnji sezoni. Ze itak pozno začeti sezoni je sledila tudi nekoliko zakasnela druga premiera, ki pa je prišla ravno prav ob praznovanju Novoletne jelke in Dedka Mrza. Grimm - Škufčeva „Trnuljčica“, pravljica igra s petjem in plesom v štirih dejanjih, je bila najlepše novoletno darilo jeseniški delavski mladini, pa tudi ostalemu občinstvu.

Ob lanskoletni krstni predstavi „Trnuljčice“ v Prešernovem gledališču v Kranju je znani kritik Bratkovič zapisal: »Dogajanje pravljice je Škufca srečno transponiral v svojstveno zakonitost in samobitno logiko razgibanega in primitivnega otroškega sveta.« Tega ne bi mogel boljše zapisati nihče. Toda dalje trdi imenovani kritik z besedami: »Pojdite in ponemčujte vse narode« (kar naj bi bil motiv te igre), da je „Trnuljčica“ le last Germanov. Jeseniški režiser Tomažič pa postavlja stvar mnogo bolj jasno in logično: »Pravljica bratov Jakoba in Viljema Grimm spada med najlepše njune pravljice, ki so kulturna last ne le Nemcev, temveč so se priljubile vsem kulturnim narodom, ki so jih sprejeli za svoje. Motiv dobrih vil rojenic in zle vile sojenice ter njihova prerokovanja človeškega življenja in usode; motiv o prepričanih junakov, da bi rešili in osvobodili ljubljeno osebo usode, trpljenja in smrti, prebujenje iz stoletnega sna — ti motivi niso le nemški, germanski, temveč so znani skoraj vsem narodom; so torej že mednarodni, kot je last vsega civiliziranega človeštva.« Sneljčica« in še mnogo drugih.

„Trnuljčica“ je kot pravljica zamikala Škufco tako, da je napisal pravljico. Nič kaj bogato dogajanje je spretno dopolnil z novimi prizori in osobami. Povsem nova oseba je dvorni šaljivec Bambo, ki se kaj rad ponorčuje s kraljem, dvornimi in dvorjankami. Ima pa

čuteče srce do siromakov in prezir za domišljave plemenitaste. Ta nova oseba je pisatelj glasnik misli in čustev, ki sicer v šaljivem tonu ilustrira zmago dobrega nad zlím, svetlobe nad temo in življenja nad smrtjo. Mirno se lahko pridruži Tomazičevemu mnenju, da „Trnuljčica“ ni le last Germanov, temveč vseh kulturnih narodov in tudi našega. Poleg Škufce je mnogo pripomogel k pravljicnemu vzdušju „Trnuljčice“ tudi Viktor Fabiani z uredništvom sceno in glasbo in pevskimi vloži, kakor tudi Srečko Tič z bogato in okusno sceno.

Velik prispevek k jeseniški uprizoritvi je dala Marta Dovičeva, ki je izdelala krasne in razkošne kostume. Režiser prof. Jože Tomažič je izbral za uprizoritev v glavnem samo mlade igralce. Izjemo sta tvorila le Geršakova v vlogi kraljice in Cegnar v vlogi zvezdogleda. Kljub nastopu mladih igralcev pa je uspelo režiserju igrati zrežirati tako, da je bila podana enovito in na taki umetniški višini, kakršne so bila deležna

na jeseniškem odru le redka dela.

Mladi igralec prof. Vlado Rotar, ki smo ga prvič videli v vlogi kuharčka pri »Princeski« in drugič kot Mirka v opereti »Mala Floramy«, je to pot v tretje osvojil jeseniško gledališko občinstvo. Igral je zelo zahtevno vlogo dvornega šaljičca Bambo in z njo ponovno izpričal mnogo talenta in igralških ambicij. Komaj 15-letna Ivica Korošičeva, ki je igrala naslovno vlogo, je prav tako dosegla velik uspeh. Ze priznana igralca Stanka Geršakova (v vlogi kraljice) je pokazala polno nežnega materinskega čustva. Franci Pogačnik pa nas je s svojim kraljem prepričal, da je sposoben igrati tudi večje vloge. Omeniti bi bilo treba še Jano Šmidovo, ki je v igri, maski in kostumu odlično interpretirala Črno vilo, dvornici Marševičevo in Lainerjevo ter Cegnarja v vlogi zvezdogleda.

Orkestru je dirigiral Rado Kleč, pevcem Lojze Savinšek, balet pa je nastudiral Metka Wizačkova.

Tudi v Prešernovem gledališču: mladinska igra

Umetniška dela nekdanjih dni so nudila ljudem polno fantazije in fantastike. Danes pa se je fantastika iz literature tako temeljito izgubila, da je bilo treba pletirati zanjo celo na obojestranskem kongresu književnikov. In vendar je v neki meri željan sleherni človek, ki si jo z veseljem poišče tam, kjer edino le še kraljuje: v svetu pravljic in mladinskih igrice.

Jedro pravljice vseh narodov je prastari motiv nenehno se ponavljajočega boja med dnevom in nočjo, poletjem in zimo in velika neizpolnjiva želja, da bi dobro — svetloba, toplota in

dobrota vendar že enkrat do končno prevladala nad zlím, temo, zimo, hudo Moro. Tudi O. Wüchner je v svoji igrice »Pastir Peter in kralj Briljantin« uporabil stari motiv boja med soncem — Briljantinom in temo — hudo Moro, ga obdelal z rutiniranim prjemom zanesljivo, preprosto in dovolj živahno ter ga obilo začel s humorjem. Le da je njegov smeh poln škodoželjnosti, lastnosti, ki

jem vred ostal preveč zasidran na tleh prozaičnega realizma. V njegovem pravljicnem svetu je premalo fantastike, premalo Van Goghovskih žarečih barv. V otroški duši se najprej porode vizuelni občutki za barvno pestrost, podzavestna privlačnost k toplim barvnim tonom. Vsaka razstava otroških risb in slik jasno izpričuje, kako zelo se razlikuje pogled otroka na realni svet od odra-

Prizor iz mladinske igrice »Pastirček Peter in kralj Briljantin«.

se razvije v otroškem značaju sama po sebi dovolj zgodaj. Fantazija psateljeva je žal precej izsušena, vseh makabralna. V prvi vrsti pogrešam v igri najdragocenejšo prvine, tiste čiste poezije in topjege, intimno človeškega občutja nepote, ki prepleta čustveno preprogo Andersonovega fantazijskega sveta ali pravljice Božice Nemčeve in bratov Grimmov.

Režiser Lado Stiglic je Wüchnerjevo zgodbo odvijal na odru preprosto, premočno in v tempu dovolj zadržano. Vsak prizor, vsak detajl je ostro osvetlil, tako da je viden in razumljiv tudi najmlajšim, tema ni bila nikoli tako temna, da bi mlada srčeca zadržala v grozi. Pač pa je Stiglic z avtor-

slega, koliko primitivnega hotenja po polepšavanju vsakdanjosti je v otroški duši. V naši uprizoritvi je bil odrski prostor po zasnovi scenografa Saša Kumpa oblikovno sicer približan otroku, — razen prve slike, ki je s svojimi velikimi praznimi plohami odločno preveč prozaična, — ne pa tudi v barvah in odrski luči. Nežno nadahneni so pravljicni kostumi (cvetlice in živalice) Milene Kumarjeve z izjemo Briljantina v stereotipnem komičnem kraljevskem ornatu.

Igralci so vestno prispevali svoj delež k predstavi: Nada Bavdaževa je korajžen in jezičen pastirček, Angela Hlebčecova tudi Hudomor, kot vsako vlogo zanesljivo prepoji s svojim izrazom; leni in omejeni hlapec Gašper Mirka Cegnarja je razigral malo občinstvo, pri tem pa sta mu verno sekundirala dekla Nanča (Vera Blanč) in kraljev nagajivi služabnik Cip — cop (Laci Cigoj). Ob Mrvarjevem očetu (F. Trefalt) se je mlada amaterska začetnica M. Krasnikova kar talentirano znašla na odrskih deskah.

TAKOJ SE VPIŠITE V ČLANSTVO PREŠERNOVE DRUŽBE, DA NE OSTATE BREZ KNJIŽNIH ZBIRK, KOT SO OSTALI TISOČI LETOS!

V Podnartu žanjejo uspehe

Ob uprizoritvi Klabundovega „Kroga s kredo“

»Partizan« Podnart je znano kot zelo delavno društvo, zlasti pa sta pokazali doslej prav lepe uspehe dramska in pevška sekcija. V zadnjem času je bila organizirana še godbena sekcija, ki že vadi pod taktirko tovariša Jožeta Šolarja.

Lani se je društvo lotilo tudi adaptacije svojega doma, ki ni več ustrejal razvoju in razmahu kulturnega in športnega življenja v Podnartu. Letos jeseni bo — upamo — dom že sprejel prve obiskovalce.

Čeprav »Partizan« letos nima svoje dvorane, je vendar njegova gledališka družina pod vodstvom tovariša Janeza Lampiča nastudirala zahtevno Klabundovo dramo »Krog s kredo«. Lirično pisano besedilo v blestečem Zupančičevem prevodu terja od interpretov ekscitiranih kitajskih likov še posebne poglobljenosti in izoruženosti. Le redko kje so na deželi za uprizoritev tako zahtevnega gledališkega dela podani pogoji. Gledališki družini iz Podnarta, ki je v preteklih dveh tednih predstavila to delo na odrih v Podbrezjah, Ljubnem, Križah in Dupljah, je treba priznati, da je s svojim nastopom presegla vsa pričakova-

nja. Na vseh gostovanjih je »Krog s kredo« gledalce popolnoma osvojil. Režija tovariša Lampiča je dosegla skoraj že vrhunec amaterskih gledaliških možnosti in zmognosti. Podajanje posameznikov je brez pretiravanja bilo na visoki umetniški stopnji. Se posebej pa je treba pohvaliti odlično in precizno izgovarjavo in znanje teksta.

Scena, ki jo je društvu dala na razpolago gledališče iz Kranja, je zelo uspelo in posrečeno pripomogla k ustvaritvi »kitajskega« okolja in vzdušja.

Knjižnice se bodo opomogle

Knjiga je najboljšo sredstvo za izobraževanje. Z njo si lahko preprost človek v vsaki prosti uri izpopolni svoje znanje, utrdi svetovni nazor, obogati duhovni svet in se čustveno poplemeniti. Ker pa so zelo drage, vsem ljudem niso vedno dosegljive. Zato je pomen knjižnic, ki posredujejo dobre knjige vsakomur, ki je željan branja — še toliko večji.

Da bi se stvar izboljšala je sprožila Ljudska prosveta že dolgo pričakovano akcijo za nabavo knjig po znižani ceni.

V času od 1. januarja do 31. marca 1955 si bodo lahko vse ljudske knjižnice: mestne, občinske, društvene, mladinske, pionirske, dijaške in šolske knjižnice ter knjižnice po podjetjih, ustanovah in pri sindikatih nabavile knjige z 20 do 50 odstotnim popustom. Popust velja za knjige vseh slovenskih založb, ki so izšle od leta 1945 do konca leta 1954 v kolikor so še na knjižnem trgu (seznam čuga). — Na sliki prizor iz teh bo izšel te dni v 14-dnevniku »Ljudska prosveta«.

Dramska družina iz Podnarta je dokazala, da tudi amaterji na vasi lahko dosežejo lepe uspehe, treba je za to le nekaj talenta, veliko ljubezni in požrtvovalnosti, pa tudi kvalitetnega vodstva.

V soboto, 15. t. m., ob 19.30 uri gostuje ta gledališka družina z istim delom v domu »Svobode« na Jesenicah.

J. F.

V Prešernovem gledališču v Kranju že dalj časa z uspehom uprizarjajo dve moderni enodezalniki, Saroyanovo »Čujte, ljudje!« in Sartrovo »Obzirna vlada«. — Na sliki prizor iz drame »Čujte, ljudje!« — Anka Cigojeva in Jože Kovačič.

Vzroki slabih učnih uspehov

Bralci »Glasu Gorenjske« so brali v članku »Znižalo se je število negativnih ocen« (47. števil.), da so letošnji učni uspehi na jeseniški gimnaziji mnogo boljši od lanskih, da pa niti profesorski zbor niti šolski odbor z njimi nista zadovoljna. To je povsem razumljivo.

Kot edina vzroka za slabe ocene pa sta bila v omenjenem članku navedena le: nezadosten interes pri tistih dijaki, ki ne nameravajo nadaljevati študija in izredno slabi učenci, ki znajo komaj brati in pisati, s katerimi so založile jeseniško gimnazijo osnovne šole Dovje, Hrušica in Blejska Dobrava. Nedvomno drži, da je določen odstotek takšnih dijakov, ki se na gimnaziji ne počutijo dobro. Učni načrt ne ustreza njihovi intelektualni zmogljivosti in zato predstavljajo ti dijaki za gimnazijo mrtev tovor.

Tudi trditve, da so poslane že navedene šole v jeseniško gimnazijo izredno slabe učence, ima svojo osnovo. Ze dejstvo, da sta osnovni šoli Hrušica in Blejska Dobrava nižje organizirani in da so delovni pogoji na njima mnogo težji kot na primer na osnovni šoli na Jesenicah, lahko pokaže vzroke za to nepismenost učencev omejenih dveh šol. Skrbeni obseg znanja, slabše utrjena učna snov, manjša skala pojmov, piclejši besedni zaklad — vse to in še marsikaj bo spreminjalo povprečnega učenca nižje organiziranih šol v življenje, ali v drugo šolo toliko časa, dokler bodo takšne šole obstojale.

Drugačen je seveda primer s šolo na Dovju, ki je osemletka z enim oddelkom višje osnovne šole. Tu poteka delo v nižjih razredih osnovne šole enako kot na primer na Jesenicah, zato moramo malo jasneje pogledati problem nepismenosti učencev z Dovjega.

Za merilo nepismenosti so vzeli tiste dijake, ki imajo po 5 in več negativnih ocen. Teh je v vseh prvih razredih gimnazije 50. Jeseniška osnovna šola jih je poslala 40, ostale tri pa 10. Z Dovjega so prišli štirje takšni dijaki. V odnosu do celotnega števila na gimnazijo poslanih dijakov jih je prišlo z Jesenic nad 20 odstotkov, z Dovjega pa le 15 odstotkov. Torej trditve pisca omenjenega članka za Dovje ne velja.

Mislím pa, da se moramo resno zamisliti nad dejstvom, da se sploh najdejo v prvem razredu gimnazije dijaki, ki imajo 5 in več negativnih ocen. (A krivde za to ni mogoče enostransko metati na tri okoliške

šole!). Iz razgovorov z nekaterimi vzgojitelji na gimnaziji sem posnel, da se nižja gimnazija danes bori približno z enačkimi težavami kot osnovna šola (ker je sestavni del obveznega osemletnega šolanja, je to tudi razumljivo). Ne strinjam pa se z izjavo, da se večina profesorjev naravnost boji učiti na nižji gimnaziji. To pomeni, da se bojijo težav, ki izvirajo iz tega, ker je postala po zmagi ljudske revolucije nižja gimnazija splošno izobraževalna šola za vse in za vsakogar.

V zadnjem času slišim tudi mnogo glasov, naj bi že vendar ustanovili enega ali več tipov takšnih šol, kjer bi se učenci, ima svojo osnovo. Ze dejstvo, da sta osnovni šoli Hrušica in Blejska Dobrava nižje organizirani in da so delovni pogoji na njima mnogo težji kot na primer na osnovni šoli na Jesenicah, lahko pokaže vzroke za to nepismenost učencev omejenih dveh šol. Skrbeni obseg znanja, slabše utrjena učna snov, manjša skala pojmov, piclejši besedni zaklad — vse to in še marsikaj bo spreminjalo povprečnega učenca nižje organiziranih šol v življenje, ali v drugo šolo toliko časa, dokler bodo takšne šole obstojale.

Ce ustanovimo nove vrste šol, naj bodo te enakovredne in vsak otrok, ki bo vstopil v ta ali oni tip, naj se zanj sam odloči. Prepričan sem, da bi ne bilo manj negativnih ocen, četudi bi imeli najidealnejše učne načrte in tipe šol, ki bi vzgajali za praktično življenje, če bi istočasno ne spreminjali vsebine pouka, če bi ne modernizirali učnih metod, ne vplivali na odnos staršev do vzgoje, znanja in šole, ne poskušali odstraniti kvarnih predsodkov in če bi ne izboljšavali socialnega stanja učencev in družin. Vse to in še marsikaj vpliva na vzgojni in učni uspeh in na vse to je po mojem treba misliti, ko govorimo o negativnih ocenah.

Težak prehod iz osnovne šole na gimnazijo je dejstvo, ki ga tudi ne kaže podcenjevati.

To so stvari, ki jih pisec članka »Znižalo se je število negativnih ocen«, ni prikazal, ki pa so vendar važne, če že ne najvažnejše pri iskanju vzrokov za slab učni uspeh!

F. Zvan

Koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta v Kranju

Ljubljanski godalni kvartet Društva slovenskih skladateljev je ob sodelovanju mezosopranske Cvetke Součkove priredil prvič v Kranju samostojen koncert. Žal se je Kranj tega premalo zavedel, saj je bila mala dvorana Sindikalnega doma komaj do polovice zasedena.

Godalni kvartet, ki ga sestavljajo prof. Pajfar (I. viol.), koncertni mojster Ali Dermelj (II. viol.), prof. Sušteršič (viola) ter Čenda Sedlbauer (čelo) je znan po svoji umetniški poustvarjalni večini ne samo doma temveč tudi v tujini. V Kranju je izvajal Vilka Ukmarja Godalni kvartet v dveh stavkih (Adagio in Allegro), L. M. Skrjanca Odlomek iz godalnega kvarteta, ter Dvoržakov Godalni kvartet v štirih stavkih v es-duru. Dočim se v Ukmarjevem Godalnem kvartetu čutilo poleg romantičnih tudi že moderni glasbeni prijemi, se Skrjančev Odlomek iz Godalnega kvarteta poslušuje predvsem zadržanih, pri čemer nastaja izredna tonska in harmonična

barvitost. Klasičen Dvoržakov Godalni kvartet pa je znan zlasti po svoji romantiki s krasno narodno motiviko in ritmom.

Kaj naj rečemo o izvajalcih? Vsak zase je umetnik, ki svojstveno obvlada svoj instrument; vsi pa sestavljajo do skrajnosti izoblikovano umetniško homogeno glasbeno telo. Tudi najtežja mesta, ki jih v posameznih skladbah ni bilo malo, ali pa najbolj občutene lirčne glasbene finese so bile interpretirane tako, kot bi jih navdahnilo le eno glasbeno občutje.

Mezosopranska Cvetka Součkova ima krasen v vseh legah izenačen glas z izrednim glasbenim obsegom. Pela je le pesmi domačih avtorjev, in sicer Ravnikovo Melanholijo, P. Sivica Njeno šepetanje, L. M. Skrjanca Vizija, Srebotnjakovo Ne, jaz ne morem še umreti, Lipovškovo Osamljena in Ant. Lajovicva Cveti, rožica. Vse pesmi je odpele s čisto dikcijo, s smiselno in poglobljenim fraziranjem ter s fenomenalno dinamiko. Zlasti sta užgali s svojo dramatično močjo Srebotnjakovo Ne, jaz ne morem še umreti ter Lipovškovo Osamljena.

Poslušalci so bili izvajalcem za velik umetniški užitek zelo hvaležni ter so jih nagradili z bogatim aplavzom.

S.

Nastop neznanih talentov na Jesenicah

Jesenice

Svet za prosveto in kulturo pri Ljudskem odboru mestne občine na Jesenicah razpravlja zadnje dni skupaj s kulturnimi in javnimi delavci o tem, ali bi bilo umestno, da bi občina prevzela skrb za vse stavbe kulturnih in športnih organizacij ter društev (seveda v kolikor imajo posamezna društva svoje stavbe).

Trenutno je večina teh stavb v zelo slabem stanju.

Predno bi prišlo do tega, bodo vsekakor napravili podrobne finančne analize, na osnovi katerih bo šele o tem sklepal ljudski odbor.

Ta pobuda je brez dvoma pohvale vredna, saj v tem primeru društva ne bi imela več denarnih skrbi. Vprašanje pa je, če bodo vsa društva znala to skrb tudi pravilno tolmačiti in upoštevati.

Zveza kulturno-prosv. društev okraja Radovljica se je tudi odločila za organiziranje nastopa neznanih talentov na Jesenicah. Razpisu se je odzvalo lepo število pevcev solistov, godbenikov, recitatorjev in baletnih pesalcev, pa tudi nekaj pevskih kvartetov, kvintetov in oktetov iz raznih krajev radovljiškega okraja. Za nastop, ki bo v nedeljo, 16. t. m. ob 19.30 uri v Mestnem gledališču na Je-

senicah vlada izredno zanimanje med prijavitelji, pa tudi med prebivalstvom. Občinstvo se za prvi nastop neznanih talentov toliko bolj zanima, ker bo ocenjevalo nastopajoče samo, brez kake ocenjevalne komisije.

Posamezna jeseniška podjetja bodo poklonila vsem tistim, ki jih bo občinstvo izbralo za najboljše, nekaj praktičnih daril.

Zato, ker je ukradel avtomobil, je bil kaznovan na dve leti zapora. Ker pa je edini pripornik v skoraj najmanjši državi na svetu, v San Marinu, je postal zelo popularen in turisti prihajajo v kaznilnico, da bi ga videli. Za kratek čas pa ga obiskujeta tudi sinova njegovega čuvara, s katerima igra nogomet.

Avstralski časopisi, ki objavljajo romane, so prišli na originalno zamisel. Znano je, da imajo ženske navado po nekaj prečitanih straneh, pogledati na zadnjo stran v knjigi, kako se roman konča. To radovednost so avstralski časopisi takole izkoristili. Po petih nadaljevanjih romana objavijo v časopisu, da konec zgodbe lahko prejmejo po pošti, če pošljejo določeno vsoto denarja. Naročnikov imajo vsak dan več.

Največja in najdražja ladja, ameriški nosilec letal »Forestal« je bil pred kratkim spušen v morje. To veličansko plavajoče letališče je dolgo 315 metrov in je večje od ladij Queen Elisabeth in Queen Marry. Z oborožitvijo in letali ima Forestal 76.000 ton, stroški za gradnjo pa so znašali 218 milijonov dolarjev. Gradnja največje potniške ladje na svetu, Queen Elisabeth pa je stala le 20 milijonov dolarjev.

Iz danske prestolnice poročajo, da so pričeli graditi prve hiše iz gume. Ne gre seveda za običajno gumo, ampak za nekakšno maso iz nylona in prožne gume, ki je prepletena s kovinskimi palčicami. Hiše iz tega materiala so zelo odporne, lahke in poceni. Sestobna hiša stane približno milijon 200 tisoč dinarjev.

Mraz, viharji, hude nevihte s snegom, že dalj časa razsajajo v ZDA. Število smrtnih žrtev je znašalo ob koncu decembra že 42 ljudi. Največ jih je umrlo zaradi prometnih nesreč na poledenih cestah. Marsikje je cestni promet ustavljen. V državi Alabama pa je zaradi neurja strmoglavilo prevozno letalo, pri čemer je izgubilo življenje devet članov posadke.

Iz Fort Kenta, ZDA, poročajo, da je tamkajšnja farmerka Marija Kir rodila šestindvajsetega otroka. Stara je šele 42 let in je popolnoma zdrava. Prvega otroka je rodila, ko je bila stara 16 let. Od teh otrok živi še 19 sinov in hčera, dva pa sta že poročena.

V Franciji so napravili prototip letala »Ledik 022«, za katerega računajo, da bo dvakrat hitrejši od zvoka. Največjo zanimivost predstavlja kabina, ki se v primeru nesreče takoj odklopi in spusti s padalom.

Odkril je ribo, ki ima noge, za katero so mislili, da je že izumrla. To je našel profesor J. L. B. Smith, znanstvenik, ki je raziskaval življenje in vrste rib, ki žive med otoki Seychelles. Našel pa je še veliko vrst rib, katerih znanost še ni poznala.

Stodvajsetdeset let in še starejši ljudje živijo v Aziji še iz napoleonovih časov. Nek univerzitetni profesor je ugotovil, da so nekateri rojeni še pred letom 1812. Izjavil je, da je njihova starost neoporečna in da imajo nekateri že 70 let stare pravnike. Zakaj so ti ljudje dočakali tako visoko starost še niso dognali.

Tudi ženski nogomet je bil že nekaj v Evropi zelo moderen. Ni pa se mogel dovolj uveljaviti. Danes je Portugalijska ena izmed redkih evropskih držav, v kateri ženska »moštva« prirejajo nogometne tekme. Obisk na teh tekmah je menda zelo velik.

Iz 14 starih avtomobilskih zračnic si je William Hill naredil sod, s katerim se je spustil čez 50 metrov visok slap Niagare. Ko so potem njegovi bratje hoteli predrznemu Williamu pomagati iz vode, so našli samo sod. Sele drugi dan so našli tudi njegovo truplo.

Ko sem bil star dvanajst let, sem bil prepričan, da je moj oče strahopetec, brez poguma, zato sem ga skoraj pet let zaničeval. Kasneje, ko sem odrasel, pa mi je ravno on pokazal, kaj je pogum.

Odjezdil sem v bližnje mesto v zapadnem Kentuckyju, da bi nakupil nekaj drobnarij. Ko mi je trgovec zavijal kupljene malenkosti, me je vprašal: »Ali si bil ti v nedeljo na posestvu Berta Caldwellla?«

»Ne«, sem odgovoril, »pač pa smo z Raineyevimi fanti jezdili mimo.«

»Caldwell je pripovedoval, da ste v nedeljo, ko pri njih ni bilo nikogar doma, razbijali po hiši in ukradli vrč smetane.«

Zardel sem. Prvič me je nekdo obdolžil nepoštenosti. Ni bila samo »tat« tista beseda, ki me je spravila iz ravnotežja. Mislim sem si, naš rod živi tu že celo stoletje, Caldwell pa je šele prišel iz Tennesseeja in me tako žali. Jezen sem izbruhnil: »Navaden lažnivec je! Hudo se bo še kesal za te besede! Tudi očetu bom povedal!«

»Tudi jaz sem prijatelj tvojega očeta in menim da je prav, če trdo prime tega Caldwellla,« je dodal trgovec.

Na poti, ko sem jezdil domov, me je zanimalo, kaj bo storil oče. Od starejših sosedov sem že velikokrat slišal pripovedovati razne zgodbe, v katerih je bil glavni junak — moj oče. Toda takšen je bil on preden sem se rodil. Mojega očeta pa poznam le kot mirnega moža, ki ljubi svoja tobačna polja in nasade rož, ki rad prebira Platona in recitira Shakespearove sonete. Pri sebi pa sem upal, da bo oče to pot še enkrat pokazal, kakšen junak je bil včasih. Ze sem se veselil, da ne bo več v mojih očeh strahopetec.

Prijezdil sem domov. Tekel sem k očetu in mu hitel pripovedovati, kar mi je povedal trgovec. Skrbno sem opazoval očeta in mu pristavil: »Kajne, da boš prisilil tega Caldwellla, da bo preklical izrečene besede?«

»Ne, sinko«, je mirno odgovoril oče, »ljudje, ki te poznajo in ki poznajo nas vse, tega Caldwellu sploh ne bodo verjeli.«

Nisem mogel razumeti očeta. Res je, mlad sem bil še, ampak moj idol se je zrušil in iz razvalin je vstal lik strahopetca. Nič več nisem verjel zgodbam, ki sem jih slišal o mojem očetu, in če mi je še kdo hotel pripovedovati o očetovih junaštvih, sem se umaknil.

Doraščal sem, očeta pa sem imel za vedno večjega strahopetca.

Odsel sem v Californijo. Preden pa sem moral iti na vojsko, sem šel še domov obiskat svojo mater. Starši so se med tem preselili v mesto.

Ko sem ponoči prišel v mesto, je bilo v njem slišati samo vpitje, hrušč in ropot. Ko sem potem s prijateljem in dvema deklicama sedel na verandi,

naenkrat počita dva revolverjska strela. S prijateljem naju je zanimalo od kod sta in zakaj.

Na cesti se je zbrala gruča ljudi. Kmalu se je razširila vest, da je bil revolverjski dvoboj med vojaki in oboroženo drhaljo črncev. V resnici pa sta dva bela vojaka šla v Masonovo trgovino in skozi odprta vrata izstrelila dva strela. Nihče ni vedel zakaj. Eden od strelcev je zadel miomidočega v nogo. Mnoga

Samova žena je pričela glasno jokati in kričati. Mož pa ji je rekel: »Jaz grem, ti pa molči za me!«

Šli smo proti razjarjeni množici. Samo ena svetilka je razsvetljevala ulico, po kateri smo se jim približevali. Nekdo iz množice nas je že opazil in zarjovel: »Tukaj prihajajo!« Množica se je obrnila proti nam. Spredaj je šel šerif in nameril puško na nas. »Aretirati moram

preti Sama Masona nocoj v mestno ječo, bi bil umor. Ljudje bi vlomili in ga linčali.«

Tudi sodnik je bil istega mnenja. »Spraviti ga moramo na varen kraj. Toda kam?«

Množica poslušalcev v dvorani je negodovala. Oče se je obrnil proti njim in jim zabrusil: »Nocoj bo varen pri meni! Nikomur ne svetujem, da bi položil roko na mojega gosta!«

V dvorani je bilo vse tiho. Slutil sem, če se sedajle samo eden oglasi, razjarjene množice ne bi mogel nihče zadržati.

»Menim, da imate prav«, je rekel sodnik, »jutri zjutraj ob devetih pa ga pripeljite sem.«

Vsi trije smo odšli. Sam je spal pri nas in ni niti opazil, da spi pri odklenjenih vratih.

Zjutraj smo šli na sodišče. V dvorani je bilo samo še nekaj najbolj vročih in včeraj najbolj razjarjenih ljudi. Šerif ni izrekel nobene obtožbe zoper pripornika in Sam je brez kazni kot svoboden mož, zapustil sodno dvorano.

Z očetom sva šla skupaj domov. Med potjo sem se spomnil na preteklost. Spomnil sem se žaljivih besed, ki jih je izrekel Caldwell. Danes pa sem spoznal, do so v življenju različne vrste poguma. Da je bil oče pogumen, ko je ignoriral Caldwellla, sem šele sedaj razumel.

Kaj je pogum in pravo junaštvo pa sem videl, ko je rešil življenje svojemu prijatelju, črncu Samu Masonu. Topel žarek je prešinil moje telo in tišči hip sem še bolj verjel vsem zgodbam, ki sem jih slišal o očetu, kot pa ko sem jih slišal prvič. Vse to sem povedal tudi očetu.

Zmajal je z glavo: »Jaz nisem bil nikdar pogumen. Toda z drhaljo se mora tako ravnati.«

»To imenujem jaz pogum. Še nikdar nisem bolj razumel te besede, kot razumem njen pomen sedaj.«

Lahno me je udaril po ramih in rekel: »Vedel sem, sinko, da boš nekega dne razumel, kaj je — pogum!«

žica ljudi pa, ki je zavohala kri in bila polna sovraštva do črncev, je hotela, ne da bi vedela za resnico, linčati lastnika trgovine.

Medtem je pritekla še šerif, ki ga je tudi zanimalo, kaj se je zgodilo in vprašal: »Kje je Mason?«

Množica je zahtevala šerifa za vodjo pri linčanju. Ta pa je obotavljaje spraševal: »Ali je streljal Sam Mason ozbečno?«

»Kakšna pa je razlika, ali strelja sam ali nahujška druge. Streljali so iz njegove trgovine in to je dovolj. Pusti, da ga kaznujemo sami in obesimo!« so kričali nekateri.

Takrat sem začutil roko na ramih. Bil je oče. »Pojdi z menoj«, mi je rekel. Komaj sva se prerinila skozi množico. Tekla sva na Masonov dom. Ko je oče potrkal na vrata, se je oglašil ženski glas:

»Kdo je?« naju je preplašena vprašala Samova žena. Šele ko jo je oče poklical po imenu, naju je spoznala.

Trgovec je bil dober prijatelj mojega očeta. »Samu povej, naj gre hitro z menoj. Če bo ostal tukaj, ga bodo ubili.«

Medtem je prišel še Sam. »Ali mene iščete?«

Oče ga je vprašal, če je še kdo v hiši.

»Samo žena in otroci.«

»Nič se ne bo zgodilo ne tebi ne tvojim, če greš takoj z menoj.«

tega črnca!«, nam je glasno dejal.

Z mirnim glasom je oče odgovoril: »Vedeli ste kje je in če ga sami niste šli iskat, ga tudi sedaj pustite pri miru! Umaknite se s poti!« Z levico je sunil šerifa v stran, množica pa nam je naredila prosto pot. Oče me je poslal po sodnika, s Samom pa sta šla na sodišče.

Na sodišču je oče sodniku in porotnikom razložil ta slučaj, na koncu pa še pripomnil: »Za-

Obvestilo reševalcem nagradne križanke

V okviru »Januarja - meseca Glasu Gorenjske« je uredništvo razpisalo za prvo nagradno križanko, Novoletno, 28 lepih nagrad, katere žrebanje bo v torek 18. januarja ob 15. uri. Zaradi velikega števila reševalcev in zanimanja, bo žrebanje javno in sicer v prostorih uredništva »Glasu Gorenjske«, Korroška 6, prvo nadstropje. Vsem reševalcem, ki bodo do 15. januarja poslali rešitve, se enkrat nekaj o nagradah:

1. 3000 dinarjev;
2. 2000 dinarjev;
3. 5 kg mila;
4. 5 kg pralnega praška (oboje darilo kranjske tovarne mila);
5. blago za žensko krilo;
- 6.—8. naglavne rute (darilo to-

varne »Zvezda« Kranj); 9.—28. po eno steklenico žganih pijač (darilo podjetja »Vino« Kranj).

ZENITBENA PONUDBA
»Imam tono premoga in 2 m² drv!«

misel, je bilo, da bi obrnil pozornost preiskave na odsotno. Bil je neomažno prepričan, da se je v tem družinskem obisku

OPERACIJA CICERO

ni bila nemški vohunski podvig

Interesantnost donavske zveze so imenovali vojaške pravne naciste, da bi povsem okupirali Madžarsko in Romunijo, o čemer je bil točno obveščen tudi Besking, mlad vojaški ataša v Ankari. To sporočilo je bilo za Ruse zelo dragoceno. Cicero sam po izjavah Campbella nikoli ni imel posrednih ali neposrednih stikov z Rusi.

Nastaja vprašanje, zakaj se je Elizabeta, katero bi Moyzich najmanj mogel osumiti izdaje, tako hitro odločila, da bo 6. aprila zapustila mesto.

P., ki je bil nezaupljivejši od Moyzicha, je izvedel majhno anketo in brez truda odkril, da živi Elizabeta dvojno življenje. Konec marca ali v začetku aprila, je nemško poslanstvo prejelo nek dokument, ki ni bil naslovljen na von Papena, temveč na vojnega atašerja generala Kettenbeilla ali admiral von der Marwitz. Dokument je omenjal ukrepe, ki bi jih bilo treba izvesti ob umiku iz Grčije, Krete in ostalih otokov v Egejskem morju, če bi se zavezniki poskušali izkrcati. Nemška vojaška misija v Turčiji (katere člani so se maskirali kot vojni atašerji, trgovinski agenti ipd.) naj bi v tem pogledu podvela potrebne ukrepe. P.-ja so te instrukcije večkrat zavedle v skušnjavo in izkoristili jih je v svoje namene.

Kakor vsi začetniki pri tem »poslu« tudi on ni predvideval posledice takega dejanja. Nekega dne pa mu je postalo jasno, da se glede te zadeve izvaja tajna anketa. Pričakovali so prihod dveh prevezanih gestapovskih »zver« (iz Ankare in Istanbula). Tedaj je P. zasedel v drugo skrajnost — podlegel je grozotni paniki. Za trenutek je že pomislil na beg, ker je od izrednih dobičkov svoje nove službe imel v Švici precej prirahnjene gotovine. Še istega dne se je še razgovarjal z Moyzichem, ki mu je povedal, da bo Elizabeta odpotovala na Madžarsko, kjer bo v družinskem krogu preživela svoj letni dopust. Prvo, kar mu je ob teh Moyzichevih besedah prišlo na

skrivala neka posebna misija. Toda, ko je o stvari bolj razmišljal, je uvidel, da bi to, zanj odrešilno dejanje, pomenilo Elizabetino smrt, a težke posledice bi občutili tudi njeni starši

in pa Moyzich, za katerega ni dvomil, da sodeluje v isti igri kot Elizabeta. Ker P. po svojem značaju ni bil slab, se je odločil najti drugo rešitev. Ko je srečal Elizabeto, jo je vprašal, če morda pozna nekega Unstela iz Sofije, ki ga v Ankari pričakujejo zaradi neke delikatne in težke zadeve. Tako vprašanje samo po sebi ni bilo prav nič nenavadno. P. zaradi tega ni bil indisreten do Moyzicheve sekretarke, ker je smatral da Elizabeta pozna Sofijo.

Toda njegove besede so na Elizabeto močno učinkovale. V trenutku je prebledela. Dobro je namreč poznala osebo, o kateri je govoril njen sobesednik. Spomnil jo je na posledice, ki bi jih zanj lahko imela taka izsledovalna akcija. Začuden je pogledala P.-ja in se vpraševala, če ji je to novico prinesel slučajno ali pa je to le »prijateljski« opomin.

Ta razgovor je potekal med 3. in 5. aprilom. Elizabeta je izgubila naslednji dan, ob času, ko je odhajal vlak za Istanbul.

Pričakovani izsledovalci so prispeli šele proti koncu meseca, česar pa seveda nista mogla predvidevati niti P. niti Elizabeta. P. je opravil svojo nalogo. Obvestil je dekle in s tem tudi Moyzicha. Tudi sam se je na ta način izvlekel. Ni bilo težko sprevideti, da je bila v poročilih o preiskovalni komisiji potrjena Elizabetina strašna krivda.

S tem je torej odkrita resnica o operaciji Cicero. Ona ni, kot tudi Moyzich, zgrešila svojega cilja. Z »ultra zanesljivimi dokumenti«, ukradenimi iz blagajne angleškega ambasadorja, so se kaj hitro seznanili diplomatski in vojaški krogi III. Reicha. Posledice so bile ogromne. Celotno na nekatere vodilne državne satelitskih dežel so te vesti izredno močno učinkovale. Na drugi strani pa je dokazano, da je večina zaupnikov do 20. julija bila seznanjena z omenjenimi dokumenti, katerih vsebina je samo še povečala prepričanje v neizbežen zlom III. Reicha.

Do katerega trenutka so smatrali Moyzicha za bedaka »Cicero«? Verjetno ne do konca afere. Tudi na to, kakšni so bili njegovi odnosi z angleško tajno službo in kdaj so bili vzpostavljeni, za sedaj še ne morem odgovoriti. Elizabeta živi v Sovjetski okupacijski coni. Da je edina iz te zanimive ambasade, ki bi mogla odkriti dejstva, ki jih ne najdemo v Moyzichevi knjigi, tega ne boste odkrili niti v von Papenovih spominih, končuje Forest Glean Campbell svojo razlago.

Iz sodnih dvoran

S prekupčevanjem se dobro zasluži, toda . . .

Janez Fiksels iz Ovisi pri Podnartu, je, kakor je ugotovilo okrajno sodišče v Radovljici, že več let živel skoraj izključno od prekupčevanja z živino. Svoj čas je bil tudi pastir in gonjač, pa je ugotovil, da je zanj to delo pretežno in premalo donosno. Postal je »trgovca z živino«. Zlasti se mu je »prikupilo« trgovanje s prašiči. Nobena pot mu ni bila predolga, hodil je za zaslužkom ure in ure daleč, ali pa se vozil tja do hrvaške meje in zalagal naše trge in kmete s poltrebnim »blagom«. Ze pred dvema letoma pa se mu je pripetilo, da ga je oko varnostnega organa vendarle opazilo na teh kupčijskih izletih in Janez je s pogojno sodbo pri okrajnem so-

dišču v Radovljici dobil prvi opomin, da naj opusti ta svoja prizadevanja za prašičke in hkrati pouk, da so danes taki posli kaznivi. Težko mu je šlo to v glavo, a vendar je obljubil, da tega ne bo več počel. Toda . . .

Stara navada — železna srjaca! Janez svoje navade ni znal več sleči in kmalu se je znal spet na spolzki poti prekupčevanja. Tako so mu v sodbi, ki jo je te dni izreklo sodišče v Radovljici, dokazali, da je nakupil po Gorenjskem in Dolenjskem od začetka leta 1953 do oktobra 1954 najmanj 80 prašičev, ki jih je z večjim ali manjšim dobičkom preprodal kmetom iz okolice Radovljice.

Janez pa je bil osumljen tudi, da je ukradel v začetku septembra 1954 kmetu Pangercu iz Črnicva kravo, ki jo je potem kmalu prodal v Kranju nekemu okoličanu za 46.500 din. Toda Janez se je vztrajno branil očitkov tatvine in je priznal le, da je kravo kupil na cesti od nekega neznanca (ki naj bi kravo ukradel) za 30.000 din, dalje pa jo prodal za zgoraj omenjeni znesek, torej z dobičkom 16 tisoč 500 din. Trdil je celo, da se boji izdati »neznanca«, ker bi ga utegnil še ubiti, ali mu zažgati hišo. Ta zagovor preiskovalnega organa in tožilca sicer ni nič kaj prepričal, vendar je tožilec Janeza obtožil res le zaradi sumljivega nakupa.

Na obravnavi je Janez sicer skušal zbuditi pri sodnikih usmiljenje ter dokazoval, da je blehen in celo invaliden še iz predvojnega časa in da samo zaradi tega ni prijel za kakšno redno in spodobno delo. Vendar pa je bilo v analih sodnih spisov še izza časov stare Jugoslavije o njem zapisano marsikaj nepelega, kakor n. pr. o tihotapstvu in podobno. Zaradi tega sodniki niso mogli biti mil in so mu prisodili dve in pol leti zapor. Janezu je bil s tem odmerjen ustrezen čas, da se bo morda le seznanil z novo postavo naše družbe, ki ne dovoljuje špekulantskega zaslužkarstva nikomur.

Ne bo pa odveč, če pripisemo še, da nosijo dober del Janezove zablode na svoji vesti tudi vsi tisti, ki so mu »naročali« prašičke in jih potem tudi plačevali, saj so mu dajali za to »delovanje« res lepo potuho.

Roblek - prvak Kranja

Šahovski turnir za prvenstvo Kranja je bil pred kratkim zaključen. Dvakratnemu šahovskemu prvaku Kranja, Misjaku, za leto 1955 ni uspelo ponoviti uspehov iz prejšnjih dveh let. Letos se je moral zadovoljiti z delitvijo tretjega in četrtega mesta s Pogačnikom. Prvo mesto, brez poraza, s petimi točkami pa si je priboril zaslužen prvokategorik Roblek Edo, — medtem ko je lanskoletni udeleženec finalnega turnirja za prvenstvo LRS tov. Bavdek le s pol točke manj na drugem

mestu. Ostala mesta so si priborili: Nadižar, Engelman, Kavčič in Kovačič. Prav gotovo bi bil turnir zanimivejši, če bi se ga udeležili še nekateri močnejši šahisti, stalni člani kranjskega šahovskega moštva z mednarodnim mojstrom Pucom, ki so bili iz različnih vzrokov zadržani. Tako so se letošnjega turnirja udeležili samo štirje prvo in štirje drugokategorniki, kar pomeni najmanjše število udeležencev na enakih turnirjih po osvoboditvi.

šport * šport * šport

Drugo in tretje mesto med najboljšimi slovenskimi strečki

Ljudske milice iz Ljubljane pr-

Tudi v minulem letu so se tekmovalci dobro pripravili na to letošnje tekmovanje, za kar je skrbel tehnični sekretar strelske družine Janez Perko. Za borbo z ostalimi ekipami je bilo pripravljenih pet ekip iz Trzica, 11 so 19. decembra lansko leto odšle na tekmovanje.

Tudi tokrat je osvojila ekipa

Ljudske milice iz Ljubljane pr-Tudi v minulem letu so se tekmovalci dobro pripravili na to letošnje tekmovanje, za kar je skrbel tehnični sekretar strelske družine Janez Perko. Za borbo z ostalimi ekipami je bilo pripravljenih pet ekip iz Trzica, 11 so 19. decembra lansko leto odšle na tekmovanje. Tudi tokrat je osvojila ekipa

Streli so tekmovali

Streška družina »Stane Kovačič« s Primskovega je za Dan JLA napovedala tekmovanje z zračnim orožjem vsem kranjskim strelskim družinam in ekipam iz bližnje okolice. Odziv je bil polnoštevilen in tekmovanja se je udeležilo 8 strelskih družin. Tekmovanja se je udeležila tudi JLA, ki je za prireditelje nudila vso pomoč. Najboljšim trem ekipam in posameznikom je prireditelj podaril častne diplome.

Prvo mesto je na tem tekmovanju dosegla strelska družina »Partizana« iz Kranja s 558 od 750 možnih krogov. Ostala mesta so si strelske družine razdelile takole: »Jokelj« s 538 krogov, »Sava« s 537 krogov (obe iz Kranja). Moštvo JLA 509, »Stane Kovačič« 497, »Jože Jereb« Tiskanina 490, »Tone Nadižar« Čirče 479 in družina »Fr. Mrak« iz Predoselj s 444 krogov.

Najboljši posameznik je bil Bizjak Baldo, član Partizana, s 121 krogi, ki so mu sledili Košnik Franc (»Sava«) s 120 krogov, Čuš Rado (»Jokelj«) s 118 krogov itd.

Strelci so tekmovali

OBJAVE - OGLASI

MALI OGLASI

Prodaj skoraj nov šivalni stroj znamke »Stadion«. Naslov v upravi lista.

Prodaj tri leta starega konja. Strahinj 20.

Iščem gospodinjsko pomočnico z znanjem kuhe. Naslov v upravi lista.

Sprejemimo več elektromonterjev za proste vode in instalacije. Pismene ponudbe poslati na: Elektro-Kranj, Stara c. 5.

Iščem v Kranju prazno ali opremljeno sobo. Ponudbe poslati pod »Nagrada«.

Preključujem neresnične besede, ki sem jih govoril o Zumer Jakobu iz Olševka. Jakob Sunkar, Olševka.

Sobo s štedilnikom oddam potom zamene upokojenki brez plačila proti mali pomoči v gospodinjstvu. - Naslov v upravi lista.

JAVNA ZAHVALA

S podporo Okrajne spomeniške komisije pri Svetu za prosveto in kulturo OLO Kranj je bilo za sklep lanskega leta za našo sosesko izvršeno ogromno delo: projektiranje zvornika podružne cerkve Matere božje na Bregu ob Savi. Z lastnimi sredstvi bi tega dela nikakor ne zmoogli, vsaj ne v doglednem času.

Za velikodušno podporo se v imenu soseske, gradbenega odbora in v svojem imenu Okrajni spomeniški komisiji najtopleje zahvaljujem. Prav tako pa tudi Mestnemu muzeju v Kranju, ki je šel gradbenemu odboru vsestransko na roko.

Kovačič Anton, Breg ob Savi

OBJAVI

PODALJŠANJE RAZPISA

Mestni obč. odbor ZB NOV Škofja Loka razpisuje mesto hišnika za dom ZB NOV Škofja Loka. — Prednost imajo borci NOV in člani ZB, ki so večji knjižničarskih in muzejskih poslov. Rok za sprejemanje prijavi je do 1. februarja 1955.

Upravni odbor Zdravstvenega doma Kranj razpisuje:

1. mesto pomožnega knjigovodje z dokončano ekonomsko srednjo šolo;

2. mesto fakturista z dokončano ekonomsko srednjo šolo.

Plača po uredbi. Nastop službe takoj. Prošnje je nasloviti na Zdravstveni dom Kranj, — Poljska pot 8.

GLEDALIŠČE

Prešernovo gledališče Kranj Sobota, 15. jan. ob 20. uri: Gostovanje v MG Ljubljana — Saroyan, Sartre: »Glejte, Amerika!«. Lise — Nada Bavdaževa. Nedelja, 16. jan. ob 16. in 20. uri: Gostovanje v MG Ljubljana — Saroyan, Sartre: »Glejte, Amerika!«. — Izven. Ob 16. uri Lise — Nada Bavdaževa, ob 20. uri Lise — Jelica Siardova.

5. FEBRUARJA 1955

Planinski ples

Planinskega društva Kranj na Smarjetni gori. — Igra priznanja Motel-jazz. / Vstop z vabilii!

ZAHVALE

JAVNA ZAHVALA

Kolektiv oskrbovancev Doma onemoglih v Preddvoru, se iskreno zahvaljuje delovnemu kolektivu tovarne »Sava« iz Kranja za Novoletna darila. Enako se zahvaljuje oskrbovanci pristojni v mestno občino Kranj, ljudskemu odboru mestne občine Kranj — za denarno podporo kot Novoletno darilo. Uprava in oskrbovanci Doma onemoglih Preddvor

Kino sporedi

Kino »Krvavec«, Cerklje: 15. in 16. januarja amer. film »Ne pojmi žalostnih pesmi«. Predstave v soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 17. in 20. uri.

Kino Naklo: 16. januarja ameriški film »Bojevitvi O'Flynn«. 21. in 22. jan. agl. film »S čredami čez kontinent«. Predstave ob petkih in sobotah ob 18.30, ob nedeljah ob 16. in 18. uri.

Kino »Storžič«, Kranj: 15. ob 16. uri avstrij. film »Hannerle«, ob 18. in 20. uri nemški film »Sanje«. 16. ob 15., 17. in 19. uri »Hannerle«.

Kino »Svoboda«, Strazhišče: 16. ob 18. in 20. uri angleški barvni film »Melba«, matineja 16. ob 10. uri »Hannerle«.

100 uspehov na 1 oglas

v našem tedniku

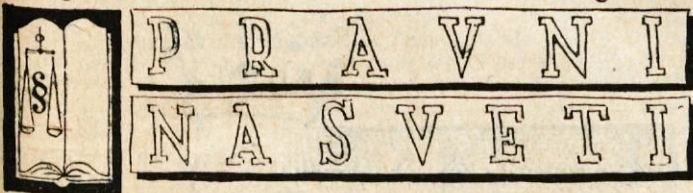
G. A. Lahovčev 55.

Vprašanje: Od 10. II. do 7. VII. je vaša žena delala na posestvu njenega brata. Brat jo ni pustil v službo. Vprašujete, kakšen zaslužek ji pripada.

Odgovor: O tem, kakšen zaslužek pripada delavcem na zasebnih kmetijskih posestvih, nimamo določenih predpisov, ker se ta razmerja urejujejo z medsebojnimi dogovori — pogodbami. Lahko ga sklepamo, da je najmanjši mesečni zaslužek kmetijskega delavca 6000 dinarjev. To je najmanjši znesek, od katerega mora zasebni kmetijski delodajalec plačati ustrezni prispevek za socialno zavarovanje. Seveda se potem od zaslužka odračuna še hrana in stanovanje. V kolikor ne boste prišli do sporazuma glede plačila, se obrnite s tožbo na Okrajno sodišče, ki bo o vsej stvari dokončno odločilo.

Vprašujete, če je v zimskem času dovoljena prisilna preselitev in v katerih primerih. Nadalje, kdo sme izdelati odločbo o prisilni preselitvi in če obstoji rok za pritožbo o prisilni preselitvi.

Odgovor: Po obstoječih predpisih o razdeljevanju stanovanj, je prisilna preselitev prav tako dovoljena v zimskem času. Dovoljena je na podlagi pravnomočne odločbe stanovanjskega organa druge stopnje, ki jo tudi izvrši po predhodnem predlogu zahtevajoče stranke. Zoper odreditev prisilne preselitve ni možna pritožba. Imate pa pravico, da zoper odločbo drugostopnega stanovanjskega organa vložite tožbo na Vrhovno sodišče LRS ter v tem primeru predlagate pri stanovanjskem organu prve stopnje, da s prisilno preselitvijo počaka do dokončne odločbe. Predlogu priložite tudi izkaz, da ste vložili tožbo. O tem predlogu mora odločiti stanovanjski organ prve stopnje v treh dneh po prejemu predloga, ki ga lahko vzame na znanje ali pa zavrne.

KAVARNA EUROPA KRANJ

VAS VABI NA OBISK. — VSAK DAN, RAZEN PONEDELJKA, SE BOSTE PRAV PRIJETNO ZABAVALI OB ZVOKIH PLESNE GLASBE!

OBVESTILO

Mestna klavnicna Kranj sporoča vsem cenjenim odjemalcem, da so odprli novo mesnico v trgovskem bloku na Zlatem polju. Mesnica je bogato založena s svežim mesom in z vsemi vrstami mesnih izdelkov. Priprčajte se in dobro boste postreženi!

Mestna klavnicna Kranj

Grosistično podjetje

»PRESKRBA« v Kranju

prodaja poleg špicerijskega blaga tudi prvovrstna odprta istrska vina in ostale alkoholne pijače po konkurenčnih cenah. Gostinska podjetja vabimo na poizkušnjo v vinsko klet, ki se nahaja v Prešernovi ul. 7 (bivši buffet Stare), telefon 371.

»Titanic« je plul iz Southamptona v New York. To je bila prva vožnja tega velikana, ki so mu nekateri prerokovali, da je nepoptoljiv. Hkrati pa je bila to njegova zadnja vožnja. Delničarjem družbe, katere last je bil »Titanic«, je šlo predvsem za to, da bi si »Titanic« priboril modri trak, da bi bil torej najhitrejši parnik na svetu. Zato je imel »Titanic« s seboj le polovico rešilnih čolnov, da bi bil lažji in zato hitrejši. Generalni direktor družbe, kateri je pripadal »Titanic«, lord Ismay, ki se je vozil z ladjo čez ocean, je prepovedoval ladji zmanjšati brzino, čeprav so jo druge ladje, ki so vozile v bližini, opozarjale na nevarnost, ki preti drvečemu »Titanicu«. Na tem področju je bilo namreč polno ledenih gora. Preden je dežurni oficir lahko dal povelje, naj ustavi stroje in zmanjšajo ladji brzino, se je »Titanic« zadel ob rob ogromne ledene gmote, ki je odprla velikavov kovinski trup kot konzervno škatlo. V boju med dvema titani je zmagala pošast arktične narave.

Titanic je podlegel. — Zmagovalec je ostala ledena gora.

V trenutku je postalo Murdocku vse jasno. Toda kaj, ko je bila bitka že izgubljena! Signaliziral je v strojnico:

„Ustavite stroje!“

Povelje so hitro izpolnili. Srce Titanica se je ustavilo. Vsak član posadke je bil na svojem mestu in delo je šlo hitro od rok. Le delavec v strojnici se je potlotilo malodušje. Le-ti so najbolj občutili udarec in so si zato najlaže ustvarili sodbo o položaju ladje. Položaj pa je bil brezupen.

Trčenja v kabinah prvega razreda skoraj niso občutili. Vendar je prišel nemir iz strojnice in medkrovja tudi med te ljudi, ki so se še vedno zabavali v salonu in v baru. Nekdo, ki je stal v baru pri oknu, je naenkrat vzkliknil: „Moj bog, neka temna senca je švignila mimo. Verjetno je bila to ledena gora!“ „Kaj še“, je pristavil drugi, ki mu je vinska kapljica že nekoliko zameglila pogled. „To je bil le kit.“

Ladijski častniki so s prisiljeno smehljivočimi se obrazi poskušali vzbuditi pri teh ljudeh spet občutek varnosti.

„Nobenega vzroka ni za vznemirjanje, gospoda moja“, so ponavljali vsevprek, le neznatna okvara na strojih, ki pa bo vsak čas odpravljena.“

Vendar pravega razpoloženja ni bilo več. Ta nenavadna tišina je napolnila vsa srca s strahom. Ušesom je manjkalo tisto, čemur so se bila med vožnjo privadila. Pogrešala so ropot strojev in lahno tresenje skozi valove drvečega velikana. Vsi so zdrveli na krov, ki je bil razsvetljen z žarometi. Z grozo so opazili, da parnik nepremično stoji sredi morja.

Kapitan Smith, ki se je prerival skozi gruče od strahu in mraza trepetajočih potnikov, je mimogrede miril:

„Nobenega vzroka za vznemirjanje ni.

Največja tragedija v zgodovini pomorstva

Vrnite se mirno v salone. O vsem boste pravočasno obveščeni.“

Kapitan se je preril do poveljniškega mostička. Čeprav zaskrbljen, je z mirnim glasom poveljeval prvemu častniku:

„Spustite vse zapornice, Murdock!“

„Se je že zgodilo, kapitan!“ je dejal smrtno blede Murdock.

Takoj po trčenju se je ladja nagnila le za 5 stopinj. Tega nihče niti opazil ni. Kapitanove oči so nepremično zrle na kazalec indikatorja — naprave, ki kaže lego parnika. Potne kaplje so mu stale na nagubanem čelu. Ali bodo varnostne zapore zdržale? Bo kazalec še padal? Morda še za 10, 20 stopinj, morda za več, morda...

Kapitan je poklical strojnico. Oglasil se je inženir Kean, ki ni čakal, kaj mu bo povedal kapitan, marveč je takoj, s trepetajočim glasom javil: „Kapitan, voda vdira v pekel. Zapornice so zaradi trčenja popustile.“

„Takoj spustite v pogon parne črpalke!“

„Smo jih že, kapitan. Toda voda naglo narašča, še nekaj čevljev in kotli bodo pod vodo. Ljudje se upirajo...“

„Potrpite, pošljem pomoč.“

Kapitan je takoj poklical k sebi vse oficirje in naročil, naj na vsak način poskrbe, da ne bi nastal na ladji preplah. Prvemu častniku pa je naročil: „Pojdite v strojnico, in naročite inženirju Keanu, da nihče pod nobenim pogojem ne sme zapustiti strojev. Mimogrede stopite k mr. Ismayu in mu povejte, da je parnik v resni nevarnosti. Ker ne smem zapustiti svojega mesta, ga prosite, naj se potruži on k meni.“

Ko se je vračal iz strojnice, je Murdock potrkal na vrata direktorjeve kabine. Precej časa je preteklo, preden so se vrata odprla. Z nejevoljnim pogledom je ošvrknil mogočnejšega častnika.

„Kaj se je zgodilo? Zakaj so stroji utihnili? Ste mar pozabili, da gre za rekord?“

Mladi Škot, ki ga je hotel Ismay odsloviti kakor nadležnega služabnika, je mirno odvrnil:

„Povelje kapitana, mr. Ismay. Parnik je v resni nevarnosti. Ledena gora je prebila ladijsko steno. Kakšna je okvara zaenkrat še ne vemo. Vsekakor pa — Titanic se potaplja.“

„Človek, vi ste ob pamet. Titanic, da bi se potapljalo?“

„Tako vam sporoča kapitan, ki vas pričakuje na poveljniškem mostu.“

Ismayu so se začele tresti ustnice. Preplašenih oči je motril častnika, kot da bi z njegovega obraza hotel razbrati vso resnico. Ko je odhajal proti poveljniškemu mostu so tisti, ki so ga opazili, mislili, da je znorel.

V strojnici in v kotlarni je bil položaj vse resnejši. Nejevolja med kurjači in nosači premoga se je stopnjevala in

vsak čas je bilo pričakovati, da se bodo uprli. Olje na ogenj upora je prillil nek nosač, ki je začel kot obseden vpiti:

„Reši se, kdor se lahko, voda je vdrla v bunker za premog!“

V splošni zmedbi, ki je nastala, se je prvi znašel inženir Kean. Potegnil je izza pasu pištolo, jo naperil proti uporniškim kurjačem in nosačem ter zavpil:

„Prvemu, ki se bo protivil povelju — kroglo! K delu, ljudje! Ladje ne smemo zapustiti, črpalke morajo delati! Dečki, gre za življenje nas vseh!“

„Ja, za življenje stih mogotcev v luksuznih kabinah,“ so zamrmrali nekateri, vendar so spet prišli za delo. Kmalu pa se je spet oglasil nekdo:

„Tu na dnu ladje smo kot v pasti. Poginili bomo kakor podgane.“

Kean, ki se je zavedal kritičnega položaja, je dvignil revolver in oddal nekaj strelov preko glav upornikov.

„Na delo, ljudje! To, kar počenjate, je upor!“

V tem trenutku so se odprla vrata dvigala in izstopil je Murdock. Tudi v njegovi roki se je zableščalo orožje. Z ostrim pogledom in z odločnim nastopom se mu je posrečilo zadušiti nemir vsaj za nekaj minut.

„Kako je?“ zavpijejo kurjači, ko zagledajo prvega častnika. „Se potapljam? Človek, govori resnico, sicer...“

Ne da bi se zmenil za grozeče dviganje železnih drogov v rokah upornikov, je Murdock odgovoril:

„Dokler imamo električni tok in luči, še ni vse izgubljeno...“

„Ja, da si prenasiheni milijonarji ne bi stopili na lakaste čevlje,“ je zaničljivo pripomnil nekdo iz gruče.

„Oj vašega dela zavisí vse,“ je mirno nadaljeval Murdock. „Brezlična telegrafska postaja še deluje. Pomoč bližnjih parnikov bo vsak čas tu. Dotlej pa moramo zdržati. Zato črpalke morajo delati! Rešitev je torej v vaših rokah, zato se ne upirajte!“

Besede častnika niso dosegle zaželene uspeha. Sikorsky, kurjač poljske narodnosti, se hoče vreči na Murdocka. Strel v glavo mu je preprečil nakano. Vrata dvigala so se spet odprla. Izstopil so štirje možje z napetimi revolverji. Uporniki so se z godrnjanjem vrnili na delo.

Medtem ko na dnu ladje — v peklu — smrt žanje svojo žetev, ko voda zaliva spalnice služinčadi in ko oboroženi oficirji le stežka držijo v šahu kurjače in nosače, se potniki na krovu še vedno zabavajo ob penečem šampanjcu.

Skozi temne hodnike pa se previdno plazi neka ženska. Ko se je priplazila do rešilnega čolna, je previdno pristopila k čolnarjem, ki so dotlej še vedno brezskrbno kramljali. Po zaupnem pogovoru so se ji čolnarji spoštljivo priklonili in zagrabili za vrvi. Kako tudi ne! Saj je stal pred njimi v žensko preoblečen generalni direktor „White Star Linea“ J. Bruce Ismay.

Radio telegrafist Phillips je medtem neprenehoma oddajal signale na pomoč. Zaman! Naenkrat pa se zgane. Z dvigleno roko da znak za mir, si popravi slušalki in z zaprtimi očmi posluša. Dobil je zvezo! Namesto tolažbe, pa mu zadoni v uho porogljiv smeh radio telegrafista s „Karthije“: „Ali brijete norca? Kako naj verjamemo, da se potaplja največji parnik sveta!“

„Da, potapljam se! Ne izgublajte časa! Orisal vam bom točen kraj nesreče.“

(Dalje prihodnjič)

R. A. Arbeles:

Kritika iz noči

DOSEDANJA VSEBINA:

V nekem mestecu podirajo star samostan. Pri podiranju je zaposlen mlad inženir, ki spričo naporega dela in romantičnega okolja dobiva vse pogostejše nočne privide. Zdi se mu, da sliši nek preplašeni krik in hitre korake, ki se kmalu izgubijo v noči. Ko gre ponoči pred večna vrata, opazi žensko, ki jo zasledujejo temne moške sence. Ženska in preganjalci pa zginejo v samostanskih ruševinah.

Pri podiranju starega portala so našli delavci nek papirus, ki je docela zaposlil inženirjevo domišljijo in navdušil mestnega arhivarja, ki je vedno stikal po ruševinah in iskal zgodovinske znamenitosti. Pravkar stojita v cerkvi in razpravljata o najdbi.

Med tem je potegnil arhivar iz žepa svoj načrt in začel: „Po kratkem razmišljanju sem kmalu ugotovil, da je načrt tako, kot smo ga mi gledali nesmiseln, oziroma da svoj smisel skriva. Če opazujemo zmešnjavo črt, zaslutimo še lahko, da bi to utegnili biti načrt, ne moremo pa določiti, kaj naj pomeni. Po kakovosti papirja, po črkah, ki jih najdete tu in tam pod črtami, lahko s precejšnjo gotovostjo trdim, da izvira dokument iz 17. stoletja, in sicer iz njegove prve polovice, torej iz dobe, ko je bilo to poslopje še nunski samostan.“

Našel pa sem staro kroniko, ki ve ravno o tej dobi samostana veliko povedati, toda le malo prijetnega in razumljivega. Znano vam je, da se je takrat šušljalo o marsikaterem samostanu marsikaj zelo čudnega. Tako ve tudi moja kronika zelo veliko povedati o samostanu, toda nič dobrega. Če je naša domneva prava, da je najdeni papir načrt, potem je pač vseboval neke skrivnosti in bil potem namenoma izmalichen, zato, da bi bil za druge ljudi nerazumljiv. Se neka druga misel me je potrdila v moji domnevi. Portal, ki ste ga začeli danes podirati, je stal v enem notranjih traktov, kajne?“

„Da, krasil je vhod zveznega krila med severnim in južnim traktom in sicer fronto nasproti tako imenovane svetle trojice.“

„Prav! Najbrž niste spregledali, da je portal s svojim vrhom segal v višino drugega nadstropja, tako da ste posamezne kipe,

3 oziroma njihove glave lahko brez težave dosegli z oken drugega nadstropja?“

»Seveda. Saj si lahko ogledava.«

»Le ostaniva! Prav gotovo je tako. Glave nekaterih kipov, med njimi tudi glavo sv. Jakoba brez težave snamete z okna drugega nadstropja, seveda če se lahko ločijo glave od trupla. Prav tako je lahko v spretno pripravljeni vdolbini skriti nevaren papir.«

»Mislite torej, da...«

»Ali vam nisem takoj rekel, da lom ni svež. Popolnoma prepričan sem torej bil, da tiči za zmešano čečkarijo našega načrta — skrivnost. Kako naj jo razrešim? Dobro sem moral vse premisliti, predno sem uporabil kemičen postopek, kajti prav nič čudnega ne bi bilo, če bi s tem vse pokvaril. Kot raziskovalec, mislim, sem dostikrat občudoval duhovita tajna sredstva srednjega veka. Mnogo njegovih receptov za tajne pisave poznam. Sintetična črnila so bila izredno razširjena. Najenostavnejša vrsta sintetičnih črnil pa je tista, pri kateri poteze, ko se posuše, zopet izginejo in se prikažejo šele, če papir segrevamo. Tu o tej vrsti ni moglo biti govora, saj je bil načrt že itak dovolj počekčan. Pri tem mi je nehote šinila v glavo misel, ali ni pri našem načrtu ravno nasproten primer: da bi pri segrevanju izginile nevažne in mešajoče črte in bi le važne črte ostale? To je bil poizkus, ki sem ga lahko tvegaj, ne da bi se bilo treba bati za naš zaklad. Tako, dragi prijatelj, ta poizkus sem napravil in odlično se mi je posrečil. Pogledajte!«

Doktor je vzel v roke malo svetilko in jo prižgal, načrte pa je položil na stožec. V polmraku sva molče čakala in po nekaj minutah se mi je zdelo, da postajajo nekatere črte vedno bolj blede, končno pa so popolnoma izginile in ostalo je le nekaj črt.

»Pravi pravcati načrt, tloris«, sem dejal.

»Vaša naloga bo, da ga prečitata, inženir!« je dejal doktor. V trenutku sem se znašel.

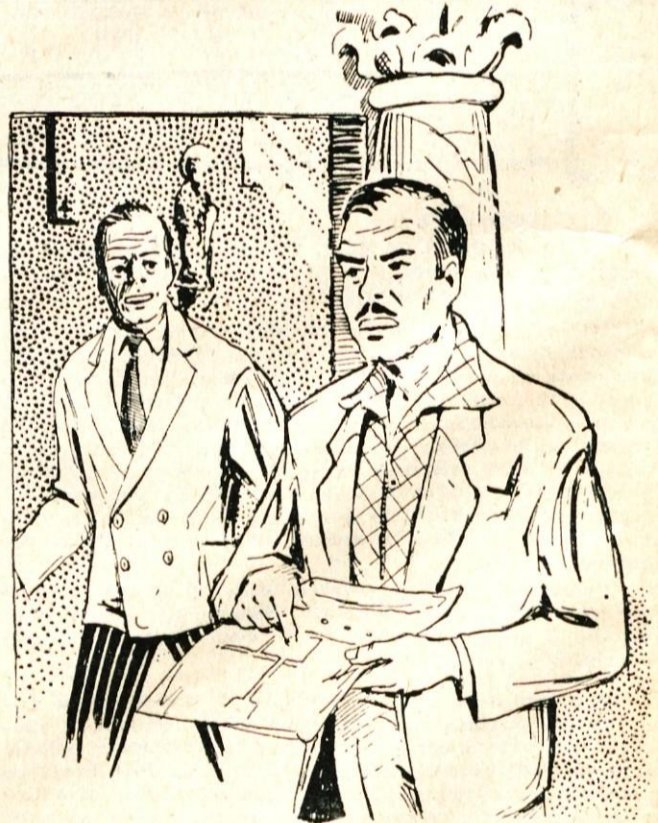
»Tukaj je dvor svete trojice, tu je križni hodnik, ta znak pomeni cerkev in iz zakristije vodi... Kaj pa je to? Za te črte pa ni zidu, to mora... da, brez dvoma je to podzemeljski hodnik, ki pelje iz samostana.«

Arhivar je bil ves iz sebe. Veselilo ga je, ker so bile njegove domneve pravilne. Tudi jaz sem bil razburjen, kajti doždevalo se mi je, da mora biti to odkritje v nekakšni zvezi z mojimi nočnimi dogodivščinami. Ze sem odprl usta, da bi mu vse povedal, vendar me je zadržala neka bojazen. Nikdar nisem rad veliko govoril o zadevah, o katerih si sam nisem bil na jasnem. Bal sem se izgovorjene besede. Beseda je močnejša kot pa misli naša vsakdanja pamet. Doktor pa je le opazil, da z menoj ni nekaj v redu in me je zaskrbljeno vprašal:

»Kaj je z vami, nekam čudni ste?«

Nisem mu odgovoril, temveč sem ga odpeljal v zakristijo. Tu sem po mernih, ki sem jih našel v načrtu, začel preiskovati

stene. Kjer bi po načrtu moral biti vhod v podzemeljski hodnik, je ob steni stala ogromna omara. Bila je ena tistih omar, ki skrivajo v sebi celo bogastvo svečeniških oblačil in dragocenosti. Bila je dobro delo stare rokodelske umetnosti — nestvor, težak kot skala, okrašen z bogatimi rezbarijami, velik an od tal do stropa. Arhivar je takoj ugotovil, da je omara iz 16. stoletja.

Oba sva bila prepričana, da mora biti vhod v podzemlje za to omaro, prav tako pa sva tudi vedela, da je ne bova niti za las premaknila, če ne bova našla tajnega mehanizma. »Dovolj za danes«, je dejal doktor in me pregovoril, da sem se napotil domov, čeprav sem nameraval ostati čez noč v zakristiji.

(Dalje prihodnjič)